

Miljøets stemme og vagthund

Det Økologiske Råd
1991-2016

Indholdsfortegnelse

Forord.....	5
Stiftelsen 1991.....	6
Optakten.....	7
Opvæksten 1991-1993.....	9
Fremgangstiden 1994-2002.....	11
2003-Fremtidens miljø skabes i dag.....	25
Konsolideringen.....	28
Efterskrift.....	34
Noter.....	35

Forord

Efter 25 år føler vi trang til at fortælle Det Økologiske Råds historie. Det er vokset fra en lille organisation baseret alene på frivillige til en organisation med ganske stor gennemslagskraft, som har formået at påvirke dagsordenen på mange felter.

Rådet har i 25 år haft blikket stift rettet mod sagen og fremtiden. Der er set langt mindre bagud. Derfor er Det Økologiske Råds arkiv mildest talt mangelfuldt. Journalisering har været en by i Rusland. Opgaven at skrive Det Økologiske Råds historie har derfor været udfordrende. Fra de første år er kun lidt arkivmateriale. For de efterfølgende 15-20 år er der et fuldstændig overvældende materiale, som til gengæld er svært at finde rundt i.

Heldigvis har en håndfuld folk bevaret kontakten med Rådet gennem alle 25 år. Én har været stærkt engageret over alle årene.¹ Andre har været det i en årrække og uden helt at miste kontakten.² De har leveret arkivmateriale og erindringer til støtte for denne udredning. Christian Ege og Knud Vilby har bidraget til redaktion af skriftet.

Hovedkilden har været de årsberetninger skiftende formænd har præsenteret på den årlige generalforsamling. Beretningen handler om aktiviteter. Der er foretaget en række valg for at holde beretningen på et overkommelig længde. Økonomiske forhold er især behandlet i den første halvdel af perioden, hvor økonomien var beskednen. Rådet har udgivet rigtig mange publikationer, hvoraf enkelte er nøjere omtalt. Der har været tusindvis af omtaler af Rådet i medier, men disse gennemgås ikke.

Forfatteren er ikke på nogen måde historiker. Til gengæld har han været i kulissen gennem hele perioden – og nogle år også i front. Det kan både være en fordel og en ulempe.

Juli 2016, Peder Agger

Miljøets stemme og vagthund

Bidrag til Det Økologiske Råds 25-årige historie

Stiftelsen 1991

Det Økologiske Råd blev etableret ved en stiftende generalforsamling på Kunstakademiet i København lørdag den 4. Maj 1991. "Nu må miljøet prioriteres på linje med de økonomiske interesser", sagde den konstituerede formand, civilingeniør Jørgen Nørgaard. Og han fortsatte:

"Miljøet er for værdifuldt til, at der bliver sløset med det. Faren for temperaturstigninger er overhængende, dyr og plantearter – som kan være værdifulde for menneskeheden – bliver udryddet hver eneste dag. Regnskove fældes først og fremmest for at skaffe eksotiske træarter til de vestlige lande. Ørkendannelse og jorderosion forringer miljøet og levevilkårene i u-landene. Der produceres og anvendes stadig giftstoffer og kræftfremkaldende stoffer, til skade for arbejdernes helbred og for naturen bagefter. Alligevel fortsætter politikerne, som om intet er hændt."

Til stiftelsen var indbudt 64 engagerede fagfolk. De mente, at der var brug for en organisation, som ikke kun lagde vægt på at integrere miljøhensyn og økonomi, men havde en bredere og mere sammenhængende tilgang til miljøspørgsmålet, end den meget sektorvise opdeling i vand, røg, støj og møg, som hidtil havde været gældende.

Rådet blev nedsat ud fra parolen, at når vi har et økonomisk råd ("vismændene"), skal der også være et økologisk råd, og når staten ikke vil lave det, så laver vi det selv. Derfor kom det til at hedde et råd. Navnet har siden sendt gode og korrekte signaler om Det Økologiske Råds ekspertise og troværdighed, men det har også haft den ulempe, at mange tror, Det Økologiske Råd er et statsfinansieret organ. Og så har navnet måske gjort det vanskeligere at tegne medlemmer og at få individuelle støttebidrag. Man melder sig jo sjældent ind i eller støtter offentlige institutioner, som man mener er betalt over skatten.

I pressemeddelelsen stod der, at Rådet er en uafhængig og tværvideenskabelig gruppe af forskere og eksperter indenfor bl.a. biologi, økonomi, energi, landbrug, folkeoplysning og psykologi. Rådet består af selve rådet, som fungerer som et formandskab og af en række arbejdsgrupper. Det Økologiske Råd er valgt af Det Økologiske Selskab, som det er formandskab for. På den

stiftende generalforsamling valgtes et råd på 10 medlemmer og 2 suppleanter. Jørgen Nørgård blev konstitueret og siden valgt som formand. Det var han frem til 1996.

Aktiviteten lå de første år i høj grad i de arbejdsgrupper, som medlemmerne af selskabet kunne melde sig ind i. I en introduktion til Rådet og Selskabet fra juli 1991 nævnes tre grupper: Økologi og Livsvilkår, der arbejder med sammenhængen mellem den økologiske og den sociale og kulturelle udvikling med borgernes engagerede medspil i en bæredygtig udvikling som omdrejningspunkt. **Økologi og Økonomi**, der vurderer den økonomiske politiks konsekvenser for den økologiske udvikling nationalt og internationalt. Og Bæredygtigt Landbrug, der vurderer dansk landbrugs udnyttelse og påvirkning af naturgrundlaget. Derudover nævnes syv eksempler på emner, man gerne ville arbejde med: Demokrati og bæredygtighed, Bæredygtig u-landspolitik, Alternativ landbrugsplan, Bæredygtige priser, Trafik, Helhedsvurderinger og Det indre marked. Der blev nedsat en række arbejdsgrupper – op til 6-7 stykker ad gangen.

Pressemeddelelsen fastslog, at Det Økologiske Råd skal være vagthund og skabe debat. Det skal ske ved at sikre en alsidig belysning af udviklingen og gennem forslag til helhedsløsninger. Det vil sige løsninger, der tager hensyn til en bæredygtig udvikling, parret med social retfærdighed og større menneskelig trivsel. Især skal miljøspørgsmålene integreres med de økonomiske spørgsmål. Vurdering af miljøet skal veje lige så tungt som de økonomiske vurderinger af den samfundsmæssige udvikling. "Nu har Det Økonomiske Råd fået en konkurrent!", som det siges i pressemeddelelsen.

Med etableringen var der sket endnu en knopskydning på miljøbevægelsen, som var under hastig udvikling i disse år. Det Økologiske Råd og Selskab adskilte sig fra starten fra de øvrige ngo'er ved fortrinsvis at bestå af forskere og eksperter. Man konkurrerede ikke med de grønne folkelige bevægelser, men var nærmest en tænketank, som kunne assistere og supplere de øvrige bevægelser. Sådan er det stadig. Som biologen Hans Pedersen udtrykker det, indtager Det Økologiske Råd sin plads som en feltherre i det grønne landskab - en leverandør af seriøse meninger og en art bagstopper, når den offentlige debat er ved at køre af sporet. Noah, Greenpeace og Danmarks Naturfredningsforening var da også med til moralsk at støtte oprettelsen af Det Økologiske Råd og Selskab. Udover vægten på faglighed var interessen for det økonomiske aspekt og for handlemuligheder i relation til EU også med til fra starten at profilere Rådet i forhold til øvrige dele af den danske miljøbevægelse.

Optakten

Selve stiftelsen af rådet havde været under forberedelse over et års tid. John Mølgård fra SID og Lise Munk Plum fra Plums Økologifond havde i foråret 1990 taget initiativ til at sammenkalde en gruppe mennesker på restaurant Cap Horn i Nyhavn i København for at diskutere og forberede dannelsen. I dette møde deltog ud over de to lektor Jørgen Nørgård, DTU og Niels Henrik Hansen, der var medlem af Plums Økologifond, landmand og tidligere chef for Slagteriernes Forskningsinstitut, men fyret fordi han som forsker og ansat kritiserede erhvervet og dyrenes behandling. På mødet vedtog man at nedsætte en arbejdsgruppe for de videre forberedelser. I denne gruppe sad foruden Jørgen Nørgaard, økonomen Jesper Jespersen, geolog og landmand Troels Østergård, journalist Knud Vilby samt den senere sekretariatsleder og formand for Rådet Christian Ege.

Et dobbelt-interview med Jørgen Nørgaard og den økonomiske vismand Arne Larsen i Dagbladet Information behandlede også allerede i 1990 det, der blev den centrale problemstilling for Rådet. Anledningen var udgivelsen af EVA's årsrapport, hvortil bl.a. JN havde bidraget. Med hans ord var konflikten klar: "Økonomerne betragter økologien som et appendiks, og ikke som det grundlag det i virkeligheden er." – Hvortil Arne Larsen svarer: "Det er klart, at man som økonom ser økologien som et delaspekt ligesom en masse andre aspekter."

Andelsselskabet EVA var en folkeoplysende virksomhed med fokus på økonomi og økologi og hjemsted på Vestjyllands Højskole. Udover årsrapporter udgav EVA nyhedsbreve og holdt årlige seminarer. Interviewet satte tingene på spidsen. Sagt med andre ord var spørgsmålet: Er fortsat vækst en forudsætning for, at vi får råd til at løse miljøproblemerne eller er væksten selv problemets årsag? Bør kravet være, at væksten nedsættes eller helt ophører?

Arne Larsen meldte 'hus forbi' ved at henvise til, at videnskabelig uenighed og manglende folkelig og dermed politisk opbakning betyder, at Det Økonomiske Råd ikke kan bruge tid på det. Dermed eksponerede han det herskende paradigmes manglende evne til at løse langsigtede problemer og indse, at økologi i virkeligheden er langsigtet økonomi. AL: "Det må vel først og fremmest være dem, der beskæftiger sig direkte med det, som må sætte det i gang. Der er jo 'Råd' for så mange forskellige andre ting." JN: "Mener du at vi skal have et Økologisk Råd?"

Bemærkelsesværdigt svarede Arne Larsen: "Det synes jeg egentlig vil være naturligt med den politiske interesse, der er for sagen." Han trak på den anden side i land ved at fortsætte: "Jeg kan godt forstå, at Jørgen Nørgaard forsøger at indforskrive økonomerne i miljødebatten. Men der er også mange andre grupper, som gerne vil have os til at tage specielle ting op." I den forståelse var økologien for Arne Larsen blot en sektorinteresse på linje med så mange andre. Og han henviste atter til den manglende folkelige konsensus. "Den konsensus jeg snakker om er en, der er stærk (nok) til at slå igennem."

Ordvekslingen viste, at der var helt forskellige opfattelser af, hvornår og om overhovedet nogen (enkelte faggrupper, råd eller lande) bør gå foran. Svaret blev, som vi nu ved, at det ikke blev staten, men en uafhængig fond og en gruppe uafhængige engagerede fagfolk, der året efter stiftede Det Økologiske Råd.

Det centrale skisma mellem vækst, økonomi og miljø havde været på tapetet lige siden miljøbevægelserne start i slutningen af tresserne. Men efter at FN med Brundtlandrapporten i 1987 introducerede begrebet om bæredygtig udvikling, blev det endnu mere iøjnefaldende og urimeligt, at staten fortsat kun havde nedsat et økonomisk og ikke et økologisk råd.

Et statsligt råd kom først langt senere med Det Miljøøkonomiske Råd, der blev etableret i 2007 og rejst på ruinerne efter Bjørn Lomborg's Institut for Miljøvurdering. Det Miljøøkonomiske Råd består af et formandskab og 16 medlemmer, der repræsenterer udvalgte erhvervsorganisationer og miljøorganisationer, herunder Det Økologiske Råd (som her repræsenterer Forbrugerrådet). Af en artikel i Berlingske Tidende 16/12/96 fremgår i øvrigt, at miljø- og energiminister Svend Auken allerede i 1996 ønskede oprettet et særligt Naturråd i stil med det Økonomiske Råd, som kunne give naturen samme centrale placering som økonomien i det danske samfund. Naturrådet blev efterfølgende etableret (primus 98) med den netop afgåede formand for Det Økologiske Råd, Peder Agger, som formand. Naturrådet blev sammen med godt 100 andre råd

- og nævn atter nedlagt, da Anders Fogh Rasmussen ved sin magtovertagelse i 2001 gjorde op med det, han kaldte smagsdommeri og Aukens Miljø Imperium.- Herom mere senere.

Opvæksten 1991-1993

Det fagligt-politiske

- Allerede inden stiftelsen begyndte Rådet at kommunikere via pressemeddelelser. Overskriften var "Ekspertgruppe danner et uafhængigt økologisk råd". Der blev helt fra starten lagt vægt på at nå offentligt ud, og en smagsprøve fra de første fem års pressemeddelelser giver et indtryk:

- Landbrugsministerens misbrug af kvælstofmålinger skader økologisk jordbrug 24/9/91
- *Miljøpolitisk skillevej* (om øget eller mindsket materielt forbrug) 9/9/92
- *Herman Daly i Danmark* (møde på Christiansborg arrangeret af Rådet) 6/9/93
- *Transit-trafik og trafik-politik* (møde på Christiansborg arrangeret af Rådet) 13/10/94
- *Politikere diskuterer svigtede miljømålsætninger* (møde om CO₂ nedskæringer) 29/3/95
- *Opgør med vækstmålsætningen* (møde om danske miljøkrav til traktatændringer i EU 29/5/95)
- *Hvilke miljøkrav holder i EU i 1996* (lancering af Rådets bog: *Præciser Trylleordene*) Nov.95

- Fra maj 1992 udsendte Rådet også af et nyhedsbrev. I modsætning til pressemeddelelserne, der hver holder sig til et emne, er nyhedsbrevet et lille tidsskrift, ofte med flere emner. Og hvor udsendelse af pressemeddelelser skete ad hoc, kom nyhedsbrevet lidt mere regelmæssigt 10-12 gange om året. De første syv, der udkom fra maj92 til -maj93 giver en fornemmelse af, hvor stærkt Rådet startede, og hvor store problemer, man satte på dagsordenen og til debat.

- DØR trak internationale kapaciteter som Herman Daly og Dennis Meadows til Danmark. Herman Daly var Verdensbank-økonom og en af de første økologisk tænkende økonomer, der bl.a. sammen med John Cobb stod bag udviklingen af et indeks for bæredygtig økonomisk velfærd. Dennis Meadows var en af forfatterne til klassikeren "Grænser for vækst", og talte i Danmark om grænserne for produktion og forbrug i verden. Daly og Meadows trak fulde huse. Herman Daly mødtes også med Svend Auken og var med til at inspirere regeringens bæredygtighedstænkning. De store centrale temaer blev dokumenteret og eksponeret, og vor egen danske vismand økonom Nils Kærgård talte ved et offentligt møde om "Økonomisk vækst i lyset af de globale miljø- og fordelingsproblemer".

- Blandt de store temaer var "Gatt , EF og Bæredygtigt Landbrug", den forestående afstemning om EF-unionen i december 92, Rio-konferencen i 1992, grøn skattereform, økologisk økonomi, bærekraftig udvikling, grøn skattereform og et grønt BNP.

- DØR analyserede og kom med forslag, som nogle opfattede som provokerende. Rådets anbefa-

ling til unionsafstemningen var således et nej, fordi unionstanken var forældet. Argumenterne var, at miljøproblemer skal angribes i samarbejde mellem verdens lande og ikke i konkurrerende handelsblokke, traktaten vil bremse potentielle foregangslande, og miljøproblemerne fjernes ikke ved økonomisk vækst, der er unionens hovedformål. Endelig påpegede Rådet, at det folkelige engagement har det svært, når beslutninger tages langt fra almindelige mennesker.

Den nytiltrådte regering fik 6 gode råd: Flyt skat på arbejde til grønne afgifter, sæt mål om 20% økologisk jordbrug år 2000, afskaf kørselsfradraget, halver CO₂-udslippet år 2010, halver energi- og vandforbruget i bygningsmassen, og før grøn erhvervs-, beskæftigelses- og arbejdsmarkedspolitik.

I juni 1993 var DØR også medarrangør af et "Alternativt EF-topmøde i København" (som Rådet arrangerede i samarbejde med flere andre).

Det Økologiske Råds årsrapport 1992 udkom 27/3 93 og fik titlen "Kun til pynt? – Miljøpolitikken i Danmark". Den giver et overblik over, de emner der havde optaget Rådet i de to år det nu havde eksisteret: Opgøret med væksten og den manglende integration af økologien i økonomien eller omvendt. Bæredygtighedsbegrebet debatteres, og der gøres status over miljøpolitikken: kravet om bæredygtighed er ikke slået igennem indenfor områder som energi, transport, landbrug, industri og beskæftigelse, EF's miljøpolitik og bistandspolitikken. Især hvad angår det sidste var kritikken skarp. Her skriver Knud Vilby: "Det nye er således ikke at Budgetdepartementet går ind for vækst, men at stort set alle synspunkter om styring af såvel produktion, forbrug som forskning for at dirigere væksten i en bæredygtig retning er droppet." I rapportens konklusion gør formanden Jørgen Nørgaard op med to myter: For det første den, at et samfund uden vækst i BNP ikke er i udvikling. For det andet, at der skulle være uoverstigelige modsætninger mellem miljømæssig bæredygtighed og samfundets øvrige målsætninger.

Det organisatoriske

Når man starter en ny organisation, er etableringen af en tilstrækkelig sekretariatsfunktion påtrængende. Minimalt må man have en adresse, en telefon og nogen til at tage den, samt et minimum af kontorfaciliteter. Derfor var et tilsagn om 'husly' hos CASA særlig velkomment. CASA's fond gav i øvrigt en bevilling på 100.000kr, til brug ved gennemførelse af projekter i Rådet. Tilsagn om yderligere 100.000kr forelå fra en anonym kilde. Sekretariatsfunktionen blev ellers i vidt omfang i stedet varetaget på de enkelte rådsmedlemmers respektive arbejdspladser, og den ene, Christian Ege, var ganske bekvemt ansat som miljøkonsulent i CASA.

I 1993 lejede Det Økologiske Råd sig ind hos Symbion for en kort periode - stadig uden at have ansatte. I april 1994 lanceredes tidsskriftet Global Økologi (se senere). I 1995 skiftede Rådet adresse til Landgreven/Borgergade i København, hvor Rådet blev nabo til Mellemfolkeligt Samvirke. Betegnende for sekretariatssituationen i de første år kan man i Rådets nyhedsbrev/5 læse: "Kontorhjælp søges... En person, der på frivillig basis vil bemane kontoret i Borgergade nogle timer om ugen: passe telefon og ekspedere post."

Udover den nævnte fondsstøtte på i alt 3-400.000 kroner havde Rådet i de første år kun foreningskontingentet fra Det Økologiske Selskab, der lå på 300 kr (senere nedsat til 175/100kr)

årligt. Med et medlemstal, der i 1992-93 kun steg fra 60 til omkring 90, er det klart at de økonomiske rammer var endog meget snævre. Man drømte om ansættelse af en sekretær på halv tid, men der var ikke midler nok før i 1995.

Et par årsregnskaber illustrerer situationen. I 1992 lå indtægterne på knap 150.000 kr. De 6.000 kom fra medlemskontingenter og knap 5.000 fra salg af rapporter. Resten var tilskud, fra CASA, Vor Fælles Fremtid sekretariatet og Friluftsrådet. Udgifterne var på knap 200.000 kr, og underskuddet på 50.000 kr.

I 1994 var de samlede indtægter faldet til 120.000kr, men heraf var medlemskontingenter steget til 83.000 som følge af oprettelse af tidsskriftet.

På generalforsamlingen i 93 hed det om økonomien at, "det er en generel erfaring, at det er vanskeligt at skaffe fondsmidler til den almindelige drift, derfor må der satses på medlemsbidrag til den, mens fondsmidler søges til specielle formål som møder og rapporter."

De første to et halvt år var en tid, hvor Råd og Selskab fik fastslået sin berettigelse. Rådet indgik helt fra starten meningsfuldt i den offentlige miljødebat med en høj grad af faglighed, med relativt høj politisk cigarføring og med en vilje til samtidig at fastholde en fundamental kritik af miljøproblemernes dybere årsager. Til gengæld havde Rådet store problemer både på det organisatoriske og især det økonomiske plan. Den interne kommunikation mellem Råd, Selskab og medlemmer, samt medlemmerne indbyrdes, var svag, og ikke alle arbejdsgrupper kørte lige godt. Medlemstallet var beskedent, og langt under hvad der krævedes til et fast sekretariat og udgivelsen af et blad.

Det skulle dog vise sig, at Det Økologiske Råds effektive arbejde og netværk havde haft så stor gennemslagskraft, at de økonomiske muligheder snart blev langt bedre. Det hang sammen med den positive miljøpolitiske nyorientering efter Nyrop-regeringens tiltræden i starten af 1993.

Fremgangstiden 1994-2002

Kampen for et sekretariat

I Rådets arkiv findes et håndskrevet udkast til et brev dateret 7. februar 1993 til miljø- og energiminister Svend Auken. Udover at lykønske Auken med den nyligt erhvervede ministerpost gør brevet opmærksom på Rådets eksistens og dets behov for støtte. En måned efter foreligger et svar fra ministeriet til Rådet, hvor der kvitteres for brevet og ytres ønske om at modtage yderligere information om Rådets virksomhed og synspunkter. 10. marts svarer Rådet med et brev til ministeren, som bl.a. inviterede ham til at komme og diskutere Rådets årsrapport for 1992 "Kun til pynt?" ved et møde i tilknytning til Selskabets generalforsamling. Svend Auken takker pænt nej, og undskylder med travlhed i anledning af det danske EF-formandskab. Samtidig bekræfter han ønsket om at mødes med Rådet, men beder om at det venter tilbage efter sommerferien.

Det gør Rådet, men tingene går stærkt i denne periode, og inden har Rådet i dagspressen set Svend Auken ytre interesse for en nærmere undersøgelse af hele vækstbegrebet. Rådet stiller sig til disposition og tilbyder sig i en arbejdsgruppe eller vækstkommission, der også kan diskutere "miljøpolitikens integrering i en bredere sammenhæng".

Det er et tema Rådet meget gerne vil diskutere med ministeren, og Rådets formand Jørgen Nørgaard har allerede forberedt initiativet. Ved Herman Dalys besøg i Danmark var han og Daly til et første møde med Svend Auken blandt andet for at diskutere begrebet bæredygtighed.

En egentlig vækstkommission kommer der ikke ved denne lejlighed, men Det Økologiske Råd har vist at det er på forkant i forhold til nødvendige indsatser. Og da mulighederne for økonomisk støtte til Rådet i november 1993 drøftes pr. telefon med Svend Aukens ministersekretær Henrik Novack, er budskabet, at der nok vil være muligheder i 1994. Regeringen havde nu en "Grøn Fond" i støbeskeen, hvor græsrodder kunne søge midler til fremme af bæredygtig udvikling lokalt og nationalt.

Den 2. december 1993 holdt Rådet et møde med Landsforeningen for Økosamfund, Øko-net, Teknologinævnet, Mellempøkeligt Samvirke, EVA, Danmarks Miljø Undersøgelser, Energistyrelsen og Grønt Informationscenter. Emnet var reorganisering/nyoprettelse af et økologisk råd. Man var enige om, at Rådet var nyttigt og havde gode muligheder for at få tilskud, nu da en grøn fond var under oprettelse. Men en model á la Teknologinævnet med ophæng i Folketinget eller et ministerium, forventede man ville blive meget langsommelig at etablere, og man kunne frygte at bredden blev så stor, at Rådet blev handlingslammet. Man enedes om at prøve at få etableret et økologisk råd som en statsstøttet, men privat evt. selvejende institution med repræsentanter fra vigtige forskningsmiljøer, miljøorganisationer (ikke for mange) og Det Økologiske Selskab. Formålet skulle lægge meget vægt på det debatskabende.

Ministeriet inviterer Rådet til at møde den 4. februar 1994 på ministerens kontor for bl.a. at drøfte en ansøgning om støtte til opstart af tidsskriftet "Økologen". Jørgen Nørgaard foreslog yderligere to emner til dagsordenen: Omorganisering af Det Økologiske Råd og mulige former for finansiering af Rådet.

Det færdige forslag til omorganisering findes ikke længere, men af et udkast fremgår at man ville etablere et nyt økologisk råd, der dog minder meget om det gamle. Formål og kravene til tværfaglig helhedsorienteret uafhængighed og uvildighed er de samme. Men det er suppleret med et lille fast sekretariat til at arrangere møder og udgivelser, herunder et tidsskrift. Ændringen begrundes med, at miljøproblemerne har ændret sig fra alene at være lokale, konkrete og kortsigtede til at blive globale, ofte diffuse og langsigtede. Det gør det sværere at skabe offentlig kritisk debat med stor folkelig deltagelse, og derfor er der brug for uafhængig ekspertise med stabile arbejdsforhold. Forslaget skitserer to muligheder for, hvordan rådet sammensættes. I det ene udpeger Det Økologiske Selskab (med en medlemskreds udvidet med flere private medlemmer) Rådets medlemmer. I det andet vælger Det Økologiske Selskab fire medlemmer, det samme gør gruppen af universiteter og forskningsinstitutioner og gruppen af grønne landsdækkende organisationer.

Jørgen Nørgaard og Knud Vilby deltog i mødet den 4. februar, og den 22. februar blev der holdt endnu et møde. Det fremgår af referater fra sidstnævnte, at regeringens forslag om Den

- Grønne Fond er på vej til 2. behandling i Folketinget, og at Rådet blev opfordret til at indsende en ansøgning allerede nu. "Uden lange redegørelser for vores aktivitet (ministeriet kender os godt)". I en kommentar til den indsendte skitse til et nyt økologisk råd, sagde Auken, at SF allerede havde foreslået at udvide Det Økonomiske Råd med økologisk ekspertise, hvilket dette dog havde været afvisende overfor. Svend Auken bemærkede: "Ja, ja, hvad kan man vente? Men det bestemmer de jo ikke. Det er økonomiministerens område. Jeg synes, at du eller I skulle tage en snak med Marianne Jelved om sagen. Jeg sender hende et brev. ... Måske kan hun give Jer en vis officiel anerkendelse og måske nogle opgaver."

- Brevet fra Miljøministeren til Økonomisteren blev afsendt den 7. marts og et møde mellem Marianne Jelved og Rådet blev aftalt til den 18. april. Her foreslog ministeren, at Rådet skulle søge at etablere sig med støtte fra Den Grønne Fond og så stå som en uafhængig institution, der kunne kommentere, kritisere og komme med ideer. Rådet gik senere bort fra modellen med en bredere udpegning af medlemmer af 'det nye økologiske råd' og besluttede at fastholde foreningsopbygningen med valg på generalforsamlingen.

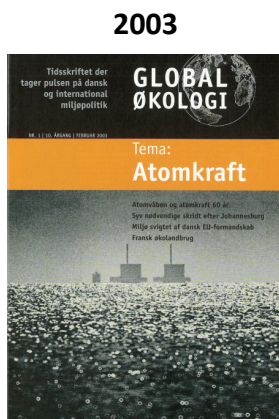
- Rådet søgte Den Grønne Fond om 80.000 kr. til etablering og 4.155.000 kr. til tre års drift af et sekretariat. I august fik Rådet bevilget de 80.000 til etablering og en million til driften i det første år. Fonden uddelte kun midler for et år ad gangen.

Tidsskriftet startes

- I april 1994 lanceredes tidsskriftet Global Økologi (eller "Økologen" som arbejdstitlen havde været da projektet var på trapperne) med Troels Østergaard – medlem af Det Økologiske Råd – som drivkraft og redaktør. Tidsskriftet skulle udkomme 4 – 5 gange årligt. Målet var at bringe de bedste artikler fra førende udenlandske miljøtidsskrifter, give velfunderet baggrundsinformation samt folkelige og politiske udspil, formidle vigtige danske forskningsresultater og redegøre for Det Økologiske Råds udgivelser. Lanceringen blev støttet finansielt af Plums Økologifond, GaiaTrust, Solhvervsfonden og Grøn Information.

- Alligevel var starten vanskelig. For at køre rundt økonomisk, skulle abonnementstallet nå omkring tusinde. Men i august 1994 var det kun på 300. Efter kraftige fremstød nåede man i oktober 1995 op på 828 abonnenter, hvoraf en fjerdedel var institutioner såsom biblioteker, skoler mv.

De viste numre er fra:

Sekretariatet etableres

Støtten fra Miljøministeriets Grønne Fond gjorde det muligt at etablere et egentligt sekretariat. Civilingeniør Uffe Geertsen blev ansat som sekretariatsleder i starten af 1995. Han kom fra Mellemløst Samvirke og tidligere DTU. Selv om Rådet kun fik etårige bevillinger fremgår det af et internt rådsnotat fra et møde i Den Grønne Fond i maj 1995, at Rådet sandsynligvis kan regne med støtte fra Den Grønne Fond også i 1996 og videre frem, hvis man lever op til betingelserne. Alternativt vil en finanslovsbevilling være en mulighed.

I starten af 1997 stoppede Uffe Geertsen for at gå på pension – han fortsatte dog som frivillig medarbejder i mange år efter – til stor gavn for Rådet.

Takket være bevillingen fra Den Grønne Fond kunne Rådet nu opslå tre stillinger til besættelse i februar 1997: En sekretariatsleder og en temamedarbejder, begge AC på heltid, samt en informationsmedarbejder på halv tid. Sidstnævnte som følge af anbefaling i evalueringsrapport, om at forbedre kommunikationen til den brede offentlighed. Af et referat fremgår, at Rådet muligvis kan forvente 800.000 kr oveni i de 1.200.000 som var bevilget fra Den Grønne Fond for 1997. Udover støtten fra Den Grønne Fond opnåede det i 1996 støtte på ialt 209.900kr fra andre kilder (Tips&Lotto, EU-oplysningsmidlerne, Teknologirådet og Plums Økologifond).

Christian Ege startede som ny sekretariatsleder i februar 1997. Kort efter blev sekretariatet yderligere sammenlagt med organisationen Økovandspejlet . Økovandspejlet havde i de foregående år takket være dygtigt og ihærdigt arbejde af især stifteren og lederen Lone Albrechtsen fået sat sig grundigt på landkortet og fået sat spot på grundvands- og drikkevandskvalitet, og behovet for økologisk jordbrug. Dermed nåede bemanningen op på ca. 10 personer, hvilket med 'ups and downs' har været niveauet siden.

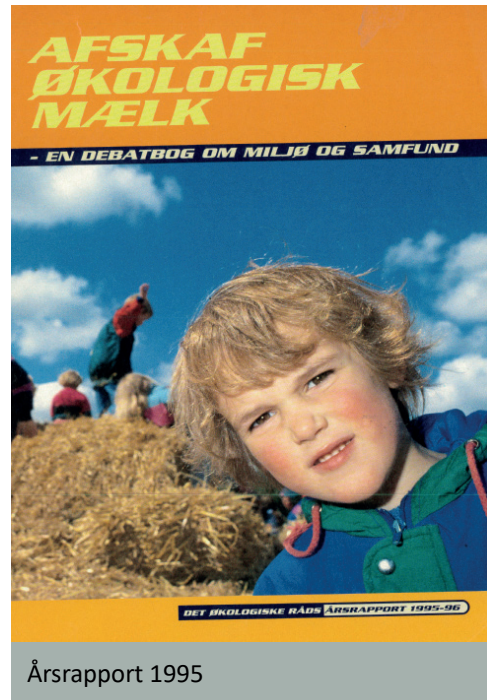
Den øgede støtte fra Den Grønne Fond kombineret med en stor satsning på at aktualitet og synlighed i medierne gjorde DØR betydeligt mere kendt. Det muliggjorde også en kraftigere indsats for at få nye medlemmer.

Sammenslutningen med Økovandspejlet førte til en stor styrkelse af DØRs arbejde med vandmiljø og dermed også med landbrug. I starten fungerede DØR og Økovandspejlet som to organisationer med et fælles sekretariat. Men fra april 1999 skiftede Økovandspejlet navn til "Det Økologiske Råds Vandgruppe". Et par år senere blev det besluttet at forenkle navnet til Det Økologiske Råd, dvs. stryge tilføjelsen "og Selskab". Offentligheden kunne ikke skelne mellem Råd og Selskab, og realiteten var, at Rådet valgtes af medlemmerne, som bestyrelsen i en forening.

Evalueringen: Målsætningen opfyldes

Den Grønne Fond aftalte med en række organisationer, der modtog væsentlige driftstilskud fra Fonden, at de skulle underkastes en ekstern evaluering, for at få vurderet om de fungerede tilfredsstillende i forhold til deres egen målsætning og i forhold til Fondens bevillinger. Det førte til den første evaluering af Det Økologiske Råds arbejde.

Evalueringen gav et godt indblik i Rådets aktiviteter fra januar 1995 til maj 1996. De omfattede udgivelse af 5 numre af Rådets tidsskrift Global Økologi, 6 udgaver af nyhedsbrevet Resume&kommentar, 2 undervisningshæfter, 3 rapporter samt årsrapporten 1995 "Afskaf økologisk mælk – en debatbog om miljø og samfund". Sekretariat og Rådsmedlemmer havde skrevet omkring 90 artikler, indlæg, kommentarer og lignende i aviser, tidsskrifter og bøger. Rådet havde udarbejdet 8 hørings-svar og redegørelser til amter og statslige organer, selv arrangeret 15 offentlige møder og 15 møder i samarbejde med andre organisationer, medvirket ved 10 udsendelser i DR P1, og rådsmedlemmer havde deltaget som foredrags- og oplægsholdere ved omkring 70 arrangementer.

Evalueringen drager fire overordnede konklusioner:

- Det Økologiske Råd lever fuldt ud op til Rådets målsætning om høj faglighed.
- Det lever dog ikke fuldt ud op til målsætningen om bred tværfaglighed, men bærer præg af naturfaglighed.
- Rådet henvender sig hovedsageligt til samfundets opinionsdannere mindre til den brede offentlighed.
- Rådet udfører et stort seriøst arbejde men måtte gerne være bedre til at formidle udadtil.

En aktivitetsoversigt illustrerer bredden og dybden i arbejdet. Den indeholdt disse projekter/aktiviteter – her gengivet på stikordsform:

Økologiske fødevarer - om barrierer og muligheder for at øge økologisk produktion og forbrug: Pjece til kunder, offentligt møde: "Kampen om kulstoffet", medarrangør af "Grønt landskue", rapport "Humus' rolle i dyrkningsjorden". Artikler til aviser, Global Økologi, årsrapport og "Resume&Kommentar".

Dansk trafikpolitik - om planlægning, der kan sikre mere bæredygtig udvikling: 4 offentlige møder i samarbejde med Mellemløst Samvirkes gruppe "Sund bytrafik". Deltagelse i andre organisationers konferencer. Artikler til aviser, Global Økologi, årsrapport og "Resume&Kommentar".

Dansk energipolitik - om muligheden for varme- og elbesparelser: Decentrale kraftvarmeværker og vedvarende energianlæg og det samlede elforsyningssystemets forvaltning i fremtiden. Artikler, oplæg ved konferencer og møder med sektorens aktører.

Miljøkrav til EU-regeringsforhandlingerne - om de væsentligste miljøspørgsmål som ikke er løst i Maastricht-traktaten: Et offentligt møde, deltagelse i andres møder og konferencer, artikler samt færdiggørelse af undervisnings- og debatmateriale til gymnasie/HF og studiekredse

samt hæftet "Præciser Trylleordene".

Agenda 21 og Byøkologi/Lokal indsats - om at udarbejde og formidle generel viden til brug i det lokale arbejde: Deltagelse i planlægningsmøde- og debatmøder og udarbejdelse af afsnit i Rådets årsrapport.

Grøn Vækst - om forholdet/modsætningerne mellem økonomi og økologi: Temahæfte til gymnasiet mv.

Økologisk råderum - om hvordan begrebet kan anvendes i oplysningsarbejde og aktivt græsrodsarbejde.

Nye krav til forskningen - om konkretisering af forsigtighedsprincippet når det gælder forskernes anbefalinger til ibrugtagning af kemiske stoffer: Artikler samt lukkede og offentlige møder.

Øvrige møder og konferencer. DØR afholdt fire møder i rækken "Natursyn i bevægelse" samt fire møder om "Natur og etik". Konferencen "En anden vej til Brundtland/De små teknologier". Konferencen "Livet i drivhuset".

Presse- og politikerkontakter - om generelt at fremme Rådets formål gennem artikler, pressemeddelelser, Resume&Kommentar 5-8 gange årligt.

Global økologi udsendes fire gange årligt for at bringe international miljøvurdering til debat, reflektere danske miljøundersøgelser og formidle Rådets faglige arbejde, samt være bindeled mellem Råd og Selskab.

Almindelig deltagelse i den offentlige debat om miljø og samfund i relation til Rådets formål.

Det Økologiske Selskabs videre udvikling - om bestræbelserne på at hverve nye medlemmer, i princippet fra den danske befolkning men med prioritet blandt unge under uddannelse samt lærere og forskere i skole- og uddannelsessystemerne.

Hæftet "Præciser Trylleordene", som udkom i november 1995, er et godt eksempel på, at Rådet var i stand til at sætte fokus på et vanskeligt og i den offentlige debat overset emne. Hæftet kritiserer den økonomiske politik for at være vækstfikseret frem for at fremme en kvalitativ udvikling, til brug ved forhandlingerne ved den forestående EU regeringskonference i Maastricht 1996. Rådet opstiller konkrete forslag til traktatændringer og giver ordet til syv politikere, som herved samtidig gøres bekendt med Rådets forslag.

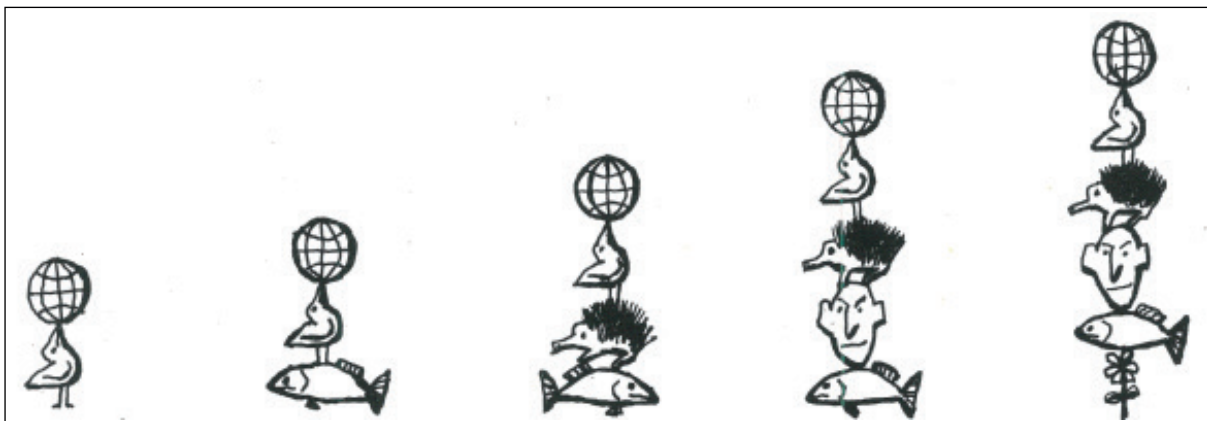
"Afskaf økologisk mælk" blev titlen på den årsrapport, som Rådet udgav i 1995. Rapporten gav en status over miljøets og miljøpolitikens tilstand inden for bl.a. mad, transport, byøkologi og genteknologi. Den gik i dybden med emner som lokal agenda 21, miljøkrav til EU-traktaten samt miljø og global velfærd. Claus Heinberg skrev om spin og misbrug af sproget, hvilket var inspirationskilde til bogens titel. Han vil ikke have økologisk mælk, men bare mælk. Så kan "de, der insisterer på, at der skal være sprøjterester i mælken, se om de via markedskræfterne kan skabe økonomisk grundlag for 'pesticidmælk'."

Også i 1995 starter udsendelse af nyhedsmediet "Resume&Kommentar". Det første hedder "Miljøvenlig trafikpolitik – En by i Rusland" og er rettet mod regeringens "Trafik 2005" og "Den grønne korrektur" fra Danmarks Naturfredningsforening og CASA. Efter Rådets mening går udviklingen indenfor transport- og trafikområdet helt imod målsætningen om bæredygtig udvikling, og selv de måltal som foreslås i Den Grønne Korrektur opfattes som utilstrækkelige.

En udgave fra april 95 drejer sig om aktionsplanen for økologisk fødevarerproduktion, der var kommet fra Det Økologiske Jordbrugsråd. Rådet støtter generelt aktionsplanen, men savner faste mål for tempoet i omlægningen til økologisk landbrug, som man tvivler på vil ske, hvis det alene skal være drevet af markedsmekanismer.

Oktober 1995: "Bilens fremtid tegner ikke grønt". Trafikvæksten æder de forbedringer, der følger af forbedret brændstoføkonomi, så en begrænsning af trafikken vil være nødvendig. Og bilen, der gør det muligt at leve i udkantsområderne, åbner samtidigt for at disse tømmes for funktioner og dermed alligevel i det lange løb også tømmes for beboere.

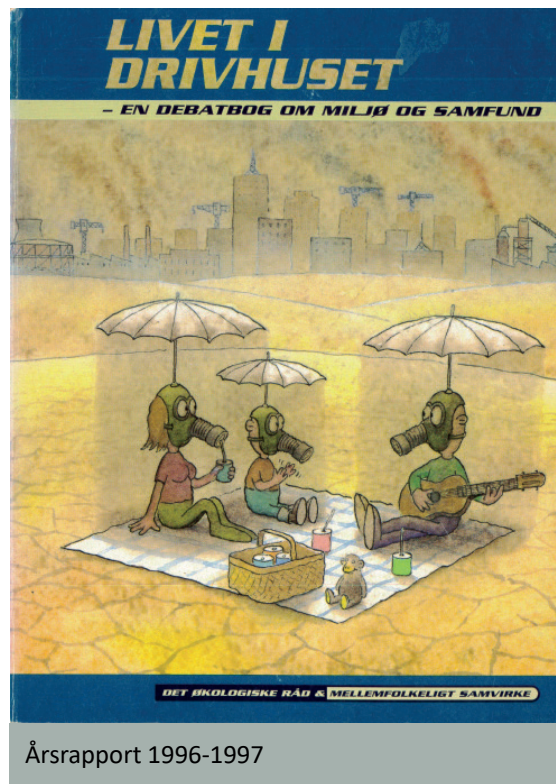
I 1995 fik Rådet også et logo, den lille beslutsomme fugl, der søger at balancere kloden på spidsen af sit kraftige næb. Oprindeligt balancerede den selv på toppen af en balancens totempæl. Fuglen stod på et pindsvin, der balancerede på issen af en mand, hvis hage hvilede på en fisk på toppen af en blomst. Det blev dog kun fuglen med kloden, der overlevede et krav om klarhed i budskabet. Bag logoet stod grafikerens Eng Agger.

Det Økologiske Råds logo gennem mange år ses til venstre. Men i grafikerens hoved startede det som en hel totempæl:

I 1996 kom hæftet "Frihandel – kan kloden bære?". Også her tages et meget komplekst emne op med inddragelse af fagfolk og politikere. Hæftet foreslår ændringer i reglerne for international handel, så der sikres en indarbejdelse af miljøhensyn. Det gennemgår skiftet fra det hidtidige GATT til den nye verdenshandelsorganisation WTO, som blev dannet i 1995.

Årsrapporten for 1996-97 "Livet i drivhuset – en debatbog om miljø og samfund" var en antologi med et indledende tema skrevet af flere af oplægsholderne fra en DØR-konference samt artikler fra Rådets arbejdsområder. Bagsideteksten lyder: "Drivhuseffekten er på vej. Tørke og stormfloder, havstigninger og ændrede dyrkningsforhold vil følge – i ukendt målestok. Vi kan endnu standse de værste virkninger - det kræver en ny miljøpolitik, en demokratisk økologisk økonomistyring. Plus et hverdagsliv med vægt på kvalitet i stedet for materiel vækst. Men hvad sker der med vores sociale institutioner og vort kulturelle liv, hvad sker der med solidariteten – i drivhuset og på vejen frem mod det bæredygtige miljømæssige råderum?"

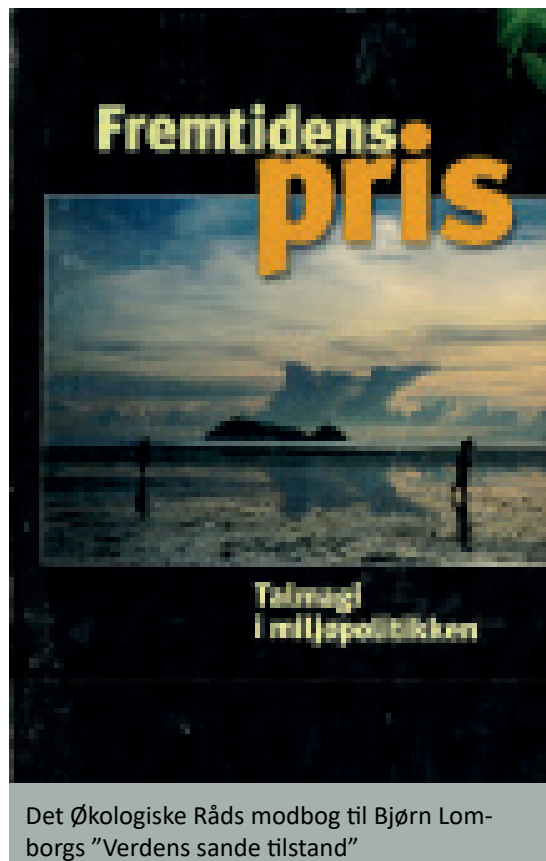

1997-98 hed årsrapporten "Bevar bønderne – en debatbog om miljø og landbrug" - også en antologi, udgivet sammen med Mellempolkeligt Samvirke, men med et enkelt tema, landbrug.

Dansk landbrug beskrives i et nationalt og globalt perspektiv, og en række af de dilemmaer, der prægede debatten i de efterfølgende år, blev behandlet. Fra bagsiden: "Hvordan er de dyreetiske forhold i konventionelle og økologiske landbrug? Er forbruget af pesticider og kunstgødning i landbruget stigende? Står EU og dansk landbrugspolitik foran et vendepunkt? Har forbrugerne ansvaret for landbrugets fødevarer kvalitet? Hvorfor truer vækstfremmere vores sundhed? Kan økologisk landbrug brødføde verden? Er landbruget blevet til et industrilandbrug?"

Farcen med Bjørn Lomborg

I 1998 blev Rådet udæsket af et uventet omfangsrigt og langvarigt angreb, på så at sige alle tangenter – et angreb der illustrerer den miljøfaglige og politiske arena på den tid. Det var det angreb, som Bjørn Lomborg i samarbejde med Politiken og Jyllands-Posten og om ikke i åbent samarbejde så dog i forståelse med Anders Fogh Rasmussen satte ind. I dag kan vi med en afstand på 18 år se det som det første tegn på det backlash, hvor miljø- og energidagsordenen blev trængt mere i defensiven. Fogh Rasmussen og Jyllands-Posten talte om et opgør med 'Svend Aukens miljøimperium', da Fogh kom til magten i 2001. Den Grønne Fond og Naturrådet blev nedlagt, Miljø- og Energiministeriet blev voldsomt indskrænket - 15 år efter under en ny

blå regering blev miljødelen opslugt af Fødevarerministeriet, mens en del af energiområdet, nemlig energibesparelser i bygninger, forsvandt ind i Transport- og Bygningsministeriet.

I 1998 tog kampen sig anderledes ud. De danske mediers 'fjumreår' overfor klimaforandringerne, som kulturforskeren Gregers Andersen, KU, senere har kaldt dem, var endnu ikke overstået. Det begyndte i januar-februar 1998 med en serie på hele fire kronikker, som Lomborg og hans medarbejdende studenter fik i Dagbladet Politiken. Senere i 1998 udgav Lomborg bogen med den ambitiøse titel "Verdens Sande Tilstand" - på Jyllands-Postens forlag. Kernen i Lomborgs angreb var et opgør, med det han kaldte 'Klagen' hvormed han betegnede summen af de foregående års mere eller mindre dystre forudsigelser fra miljøbevægelsen og dens proselytter, om hvor galt det var ved at gå med hele samfundets naturgrundlag. Iscenesættelsen havde karakter af, at her var en forsker (universitetslektor Bjørn Lomborg) efter en bred og fordomsfri analyse kommet til et betydeligt mere opmuntrende resultat. Kronikkerne var mod sædvanen ledsaget af et endog meget omfattende noteapparat med referencer til hjemmesider med uddybninger. Det skulle understrege seriøsiteten i arbejdet.

På sin vis var det velkomment med en kritik af de ikke altid lige velunderbyggede ildevarslende profetier, som dele af miljøbevægelsen gennem mange år havde leveret. Lomborg og hans gruppe havde så spurgt: "Hvad ved vi egentlig om udviklingen i de globale levevilkår, navnlig vedrørende ydre miljøfaktorer? Hvad ved vi om konsekvenserne, for de fremtidige levevilkår, hvis udviklingen fortsætter af de hidtil fulgte spor? Og nogle medier var mere end villige til at viderebringe, de svar Lomborg leverede. Men svarene byggede på forsimplinger og misbrug af statistikker.

Der var i første omgang mange, også blandt Rådets medlemmer, der kviede sig ved at gå ind i debatten. Man anså Lomborg for en plattenslager. Med Lomborgs begrænsede indsigt i miljøområdet var han ikke værd at bruge krudt på. Men Det Økologiske Råd besluttede at tage kampen op – fordi Anders Fogh regeringen i meget høj grad byggede på Lomborgs ideologi, og mange danske mediers chefredaktører støttede Lomborg. Desuden slog Lomborg også hurtigt an i mange andre lande. Rådet udarbejdede en omfattende 'modbog', antologien, "Fremskridtets Pris – talmagi i miljøpolitikken". I 2001 udkom Lomborgs udvidede bog "The Skeptical Environmentalist" på engelsk og senere på andre sprog. Også her udsendte Rådet, i 2002, en omfattende modbog "Sceptical Questions – Sustainable Answers". Herudover bidrog både sekretariatsleder Christian Ege og en række af de øvrige forfattere fra DØRs to modbøger ved at stille op i interviews sammen med Lomborg og med en lang række presseindlæg.

Lomborg var et ekstremt udtryk for en forenklet og forældet økonomitænkning, som i de efterfølgende år vandt indpas i store dele af miljøadministrationen. Samtidig var der, som Jesper Jespersen (i DØRs bog) påpegede tale om en 'selektiv empirisme', der mere hører hjemme i debatterende journalistik, end som noget der kan regnes for formidlede forskningsresultater. Heri ligger måske en del af forklaringen på, hvorfor Lomborg valgte aviser og Jyllands-Postens forlag, og ikke, hvad der er reglen, videnskabelige tidsskrifter, hvor resultaterne kunne underkastes en vurdering og kritik fra fagfæller.

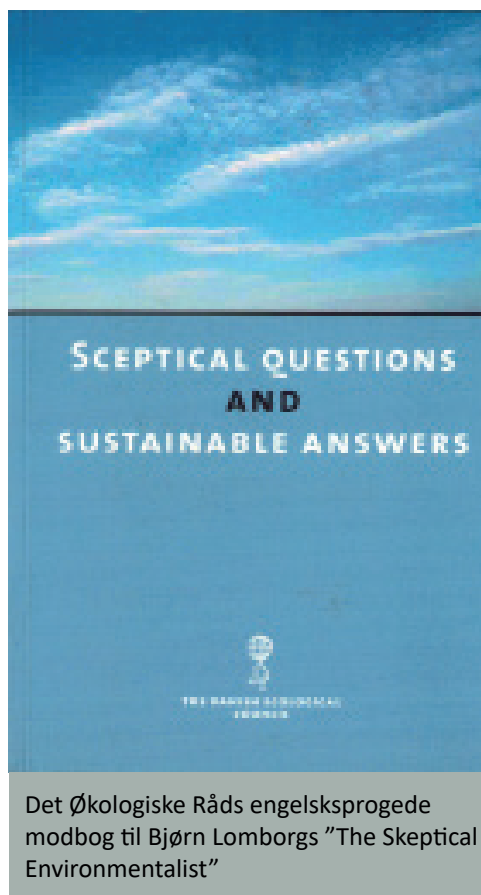
Jesper Gundermann udtrykker i sin artikel, "Debatten i drivhuset" en alvorlig mistanke om, at Lomborg blot videreformidlede overfladisk andenhåndsviden. Og han bebrejder pressen for ikke at have påtaget sig opgaven at skelne mellem formidling af reel videnskabelig uenighed, og

politiske partsindlæg, hvor pseudovidenskabelige argumenter føres frem i politisk øjemed. Politiken bliver da også skarpt kritiseret af biolog Kåre Fog i indlægget "Lomborg og meningsdannelsen" for på den ene side at give Lomborg & Co. plads til hele seks kronikker indenfor et år, medens modstandere kom langt mindre til orde. Kåre Fog har kendskab til adskillige fortræffelige indlæg, der ikke er blevet optaget.

Mikael Skou Andersen, Aarhus Universitet, påviste, at Lomborgs argumenter i stor udstrækning er hentet fra den amerikanske anti-miljødebat. Også titlen på Lomborgs bog 'Verdens sande tilstand' synes mere end inspireret af R. Bails bog 'The True State of The Planet'. Lomborg ville levere simple svar på noget så kompliceret som hele verden og dens fremtid. Men hans bog er fyldt med misforståelser, f.eks. om biodiversitet, med uvidenhed eller fortielser, f.eks. når han påstår at Vandmiljøplanen fra 1987 var en hovsa-reaktion, efter at TV-avisen viste de døde hummere fra Kattegat i 1986 – til trods for at forskerne havde påvist årtiers stigende eutrofiering (overgødning af vandmiljøet). Der var forsimplinger (om effekten af mange kemikalier på en gang), overfladiskhed (når syreregns skadelighed afvises, blot fordi enkelte skove har vist stigende produktivitet), forældet datagrundlag (om effekten af grønne afgifter) samt fordrejninger. Om det sidste, der er den alvorligste anklage, siger Knud Vilby: "Lomborg bruger statistik på den måde, at ethvert tal der passer ind i hans argumentation tages som den skinbarlige sandhed, hvorimod tal han ikke bryder sig om afvises" – f.eks. når han vurderer, hvor meget skov vi har mistet. Han lader som om mistet regnskov i troperne kan opvejes af øget skovdække i tempererede zoner.

Grundstrukturen i Lomborgs angreb er, at biologer og miljøfolk overdriver problemernes alvor, for at få samfundet til at investere i deres område i form af forskning og overvågning. Har et område det i dag bedre end forudsagt for 20 år siden, skyldes det, at der dengang var tale om en uvederhæftig dommedagsprofeti. Han tror meget på, at velstand og teknologiudvikling vil løse problemerne for os. Men han er ikke opmærksom på, at teknologiudvikling f.eks. inden for vedvarende energikilder har taget tid, og at de netop er startet op, fordi der var kritiske røster fremme om den globaløkologiske nødvendighed. Han argumenterer med, at produktionen i de vestlige lande er blevet langt mere effektiv og mindre svinende, fordi befolkningen ønsker øget livskvalitet gennem et renere miljø. Men han skyder sig selv i foden, fordi denne effektivisering og forureningsbegrænsning typisk kun sker efter en forudgående kritisk debat.

De tre hovedemner som Rådet satte ind på i sit Lomborg "mod-initiativ" var anvendelsen af økonomi, opfattelsen af bæredygtighed og klimaforandringen. Lomborg, sværger som neoliberalist til Cost-benefitanalysen, som i korthed går ud på, at alt kan gøres op i penge, bl.a. ved brug af "willingness-to-pay" princippet. Det betyder f.eks. at glæden ved at køre i en stor og hurtig bil kan sammenlignes med det problem, at andres huse bliver skyllet væk i en oversvømmelse. Samtidig tildeles et menneskeliv en værdi, der er proportional med den forventede

Det Økologiske Råds engelsksprogede modbog til Bjørn Lomborgs "The Skeptical Environmentalist"

livsindkomst. Et hvilket som helst forehavende kan analyseres, så udgiften minimeres/overskuddet maksimeres. Men det betyder f.eks. at det ikke kan betale sig at redde Bangladesh fra oversvømmelser, hvis forudsætningen er, at folk i USA og Europa tvinges til at køre i mindre biler. Regnestykket falder sådan, fordi de rige har større købekraft end de fattige. Derfor har deres præferencer større vægt.

Lomborg konkluderer, at alle miljøproblemer vil kunne løses, blot vi har penge nok, og det kan altid betale sig at udsætte løsningerne, fordi vores efterkommere vil være rigere end os. Modsvaret går omvendt på, at alt ikke kan opgøres i penge. Det gælder de ikke-markedsførte genstande eller forhold, og det gælder især, når der er tale om forhold, der ligger langt ude i fremtiden. Det ene kaldes substitutionsproblemet, det andet diskonteringsproblemet.

Hvad er værdien af fuglesang og af et liv uden astma, sammenlignet med det modsatte? Og hvad er samme værdi for vore efterkommere om 100 år? Hvad er fremtidens pris? Det afhænger af den valgte diskonteringsrente. Den er udtryk for, hvor meget vi vægter fremtidens forbrug i forhold til det nuværende. Sættes diskonteringsrenten lavt betyder det at vi vægter fremtiden højt, omvendt hvis renten er høj. Og Lomborg bruger en høj rente, på 5-6% - som i øvrigt også den danske regering gjorde på det tidspunkt. Her gør økonom Alex Dubgaard opmærksom på, at miljøforringelser ofte er irreversible eller prohibitivt dyre at genoprette, hvorfor vi ikke kan undgå at gøre os til dommere over, hvad kommende generationer skal have til rådighed i form af miljøgoder. Dubgaard viser med et regneeksempel, at en høj diskonteringsrente ikke giver mening, når man taler om langsigtede konsekvenser af f.eks. menneskabte klimaforandringer. Hvis man f.eks. om 500 år skal evakuere hele Danmark og udbetale 2.000 milliarder kroner i erstatning for tab af fast ejendom – hvis dette beløb tilbagediskonteres til i dag med 5% pr. år giver det 46 kr – eller prisen for ½ grillkylling!

Begrebet om bæredygtig udvikling og især erkendelsen af de menneskeskabte klimaforandringer kræver, at vores etiske ansvar udstrækkes til at omfatte mere end den familie og de naboer og arbejdskolleger, der umiddelbart omgiver os. Lomborg afviste, at dette overhovedet var et problem, og hvis der endelig var et problem, så var dette menneskeskabt, og han afviste, at det var vigtigere end så meget andet. Man finder en samvittighedsbefriende happy-go-lucky holdning hos Lomborg i modsætning til miljøbevægelserne moraliserende og dystre bekymringer.

I neoliberalismen bliver økonomien sat til at være overdommer i beslutningsprocesser, måden at prioritere på. Som påpeget af Kaj Jørgensen, Risø/DTU opfatter Lomborg en afvisning af Cost-Benefit som afvisning af enhver prioritering. Det er nødvendigt at prioritere, siger Lomborg. Men vi andre beskæftiger os stort set ikke med andet. Vi vil blot have en anden prioritering end Lomborgs.

Fra konferencen Global Conscience i Landstingssalen på Christiansborg, 2004

Lomborg førte disse principper ud i det absurde på den hypede event "Copenhagen Consensus" i 2004. Lomborg lod en række af verdens førende økonomer prioritere mellem 10 på forhånd udpegede globale problemer – for at fastlægge hvor det bedst kunne betale sig at investere bistandspenge – og vel at mærke med brug af en høj diskonteringsrente, jfr. ovenfor. Derfor blev vinderne de problemer, som er mest tydelige her og nu, nemlig HIV/AIDS, sult/fejlnærings og handelshindringer. Konsekvenserne af klimaforandringer forsvandt i diskonterings-tågerne og løsningen fik bundplacering!

Under konferencen Global Conscience prydede NGO'erne Christiansborg slotsplads med den fossile æras monster i størrelse 1:1

DØR tog også her sagen alvorligt og tog sammen med andre NGO'er initiativ til en mod-konference med prominente talere fra ind- og udland, kaldet Global Conscience. DØR påtog sig sekretariatet, søgte fonde – og udgav to publikationer, dels som optakt dels som proceedings med indlæggene fra konferencen.

Det er dog ikke på alle punkter, at Lomborg er helt ude at svømme. Feks. mente han ikke, at olien ville slippe op indenfor få år, hvis forbruget steg. Han mente, at manglen på olie ville få prisen fra de traditionelle kilder til at stige, hvilket ville gøre det rentabelt at udnytte alternative olieklender såsom olieskiffer og tjæresand. Det er, hvad der faktisk efterfølgende er sket. Endog blev udnyttelsen af de alternative kilder så omfattende, at prisen atter faldt, så flere af de nye kilder atter måtte lukke ned.

Senere blev Lomborg indklaget for Udvalget for Videnskabelig Uredelighed. Han blev 'dømt' i første omgang, men afgørelsen blev indbragt for Videnskabsministeriet (Helge Sander), som omstødte den. Ministeriets begrundelse var, at hans bog ikke var udtryk for videnskab, men journalistik. Og det havde de sådan set ret i. Noget andet er så at Lomborg selv foregav, at der var tale om videnskab.

Man kan reflektere over, hvorfor medierne i den grad svigtede mht. at understøtte en saglig debat om klimaproblemerne. Det har Gregers Andersen gjort i sin bog "Grænseløshedens kultur" fra 2016. I det klassiske journalistiske perspektiv betragtes verden gennem modsætninger ud fra en forestilling om neutralitet. Langt de fleste danske medier, herunder DR og TV2, delte debattører op i klimafortalere og klimaskeptikere, som skulle lige meget til orde. I modsætning hertil besluttede f.eks. BBC allerede midt i 00'erne, at klimaskeptikerne havde så ringe opbakning blandt forskerne, at de ikke skulle dækkes som en ligeværdig modpart – ligesom man ikke ved ethvert indslag om Holocaust giver ligeså meget taletid til Holocaust-benægttere. Der er ikke tale om smag og behag, men om grader af oplysthed. 98% af verdens klimaforskere står overfor en del af offentligheden, hvor medierne frembærer et sammensurium af uvidenhed, uholdbare forenklinger og halve sandheder.

Det skal tilføjes, at Lomborg næsten gennem hele forløbet har understreget, at han ikke var klimaskeptiker. Han anerkender, at der er menneskeskabte klimaforandringer, men han mener vi har god tid, og at han rent økonomisk kan regne ud, at det bedst kan betale sig at vente med at dæmme op for klimaforandringerne.

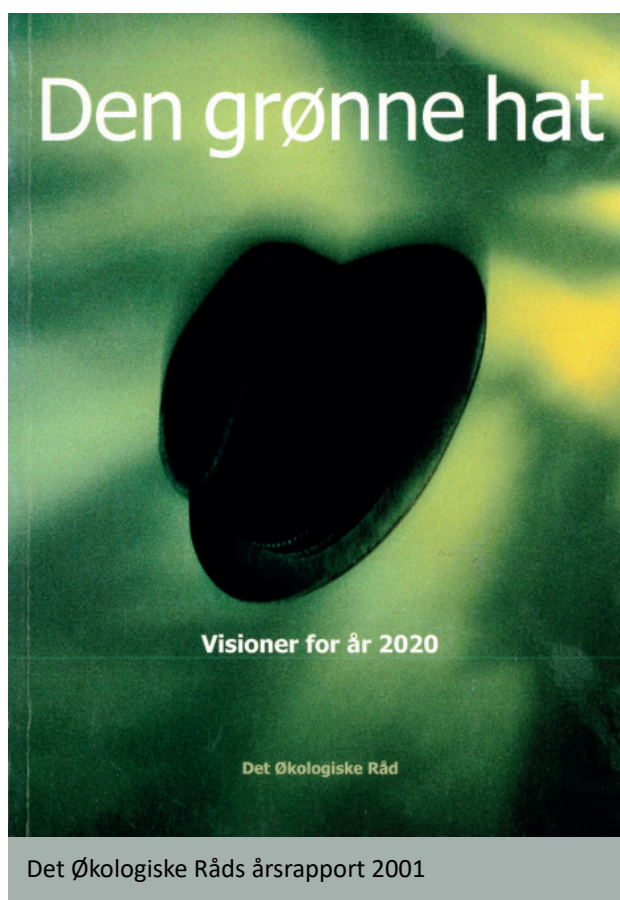
Når debatten har kunnet holde på så længe, hænger sammen med emnets karakter. Problemerne med klimaforandringerne er, for det første at de først viser sig lidt efter lidt og ikke nødvendigvis på det korte sigt, som en "rigtig" nyhed kræver. For det andet er de uhyre komplekse. Ikke bare vejret men også klimaet udviser naturlige fluktuationer, som gør det svært at detektere langsigtede forandringer, og svært for menigmand at tro på, at der overhovedet er noget at tale om. Endelig er der problemets omfang og dybde, der kræver meget mere end tekniske løsninger. Vores måde at forstå og leve i verden på, det Gregers Andersen kalder klimaforandringskulturen, må ændres. Det er derfor forståeligt, at det bestående vil slå fra sig både gennem dets institutioner, politikere og medier.

Fronten i klimakampen har siden flyttet sig, klimaskeptikere bliver stadig færre, og Lomborg er ved at være glemt. Men modstanden mod at gøre noget ved klimaproblemet vil ingen ende tage. Nu viser det sig mest i fodslæben og frygt for at Danmark skal "overimplementere" – dvs. være "duksen i klassen". Rådets indsats i 1999-2004 var betimelig og er fortsat påkrævet.

Den grønne hat

I 2001 havde Rådet 10 års jubilæum. I den anledning udgav DØR bogen "Den Grønne Hat – visioner for 2020". Som det siges i det nummer af Global Økologi, der udkom på dagen: "Den grønne hat er en metode til at udvikle kreative og forandringsprægede løsningsforslag. I bogen har Rådets seks arbejdsgrupper taget den grønne hat på og givet deres visioner for, hvor langt vi kan komme henimod et bæredygtigt samfund i år 2020".

Forordet blev skrevet af medlem af Europa-Parlamentet og dettes miljøudvalg Torben Lund (S). Han hæfter sig ved, at bæredygtig udvikling både er teknisk og økonomisk mulig uden at være uforenelig med konkurrenceevne, beskæftigelse og velfærd. Hvorfor sker det så ikke? Han svarer: "Svaret må søges i erkendelsen af, at indlysende rationelle løsninger på grundlæggende samfundsproblemer ikke kommer af sig selv. Heller ikke selv om de i princippet vinder bred tilslutning." Den principielle tilslutning må bestandsdigt følges op med opfindsomme og kontante anvisninger på de påkrævede initiativer.

Bogen beskriver den miljøpolitiske scene op til Rådets dannelse samt nogle af de vigtigste debatter Rådet siden har været involveret i. Visionerne fra de seks arbejdsgrupper fokuserer alle på bæredygtig udvikling, som kun bliver vanskeligere, jo længere vi venter på at komme i gang. Materielt forbrug vil ikke længere være tilværelsens omdrejningspunkt, men vil blive afløst af andre værdier. Det visionære mål for dansk landbrug vil være en total omlægning til økologisk drift. I 2020 vil man allerede være godt på vej. I 2020 har vi en hverdag uden stadig vækst i transporten. Og vi har en ligelig adgang til mobilitet, både i Danmark og globalt. Privatbilisme er ikke afskaffet, men stærkt nedprioriteret. De produkter, vi omgiver os med, er ændrede, så der i langt mindre omfang anvendes kemiske løsninger. Endelig er visionen, at miljøbevidstheden er øget i de rigeste u-lande, både ngo'er og regeringer. Et internationalt mærkningssystem er indført, der oplyser om etiske forhold, arbejdsforhold og forurening ved produktion og risici ved brug af varer.

2002 blev det sidste år i det, der her er kaldt fremgangsperioden. Formanden indledte sin beretning således: "Også i det forløbne år har vi kunnet afvikle flere større projekter, såsom større konferencer og udgivelse af rapporter. Vi har fortsat en god pressedækning, såvel på vores publikationer som på vores udspil og ad hoc kommentarer til vigtige initiativer fra regeringen, EU m.v. Vi oplever, at vores udspil i høj grad bliver dækket i pressen, og at de vækker opmærksomhed blandt politikere og andre centrale aktører. Vi bliver i stadig højere grad inviteret til at kommentere regeringens udspil i pressen – udover at vi selv tager initiativ hertil. Vi oplever også ofte, at debatter som vi har igangsat kører videre, uden at vi nødvendigvis bliver nævnt."

Økonomitemaet havde i året arbejdet med grøn skattereform, grøn indkøbspolitik og miljømærkning samt et omfattende bud på et alternativt forslag til regeringens bæredygtighedsstrategi. Trafiktemaet havde ajourført sit hæfte om dieseludstødning og argumenteret for det hensigtsmæssige i at indføre partikelfiltre. Gruppen for energidebat havde samarbejdet med 92-gruppens klimagruppe om kvotehandel og kulstoflagre. Vandgruppen havde stået for en analyse og debat om reduktion af brugen af pesticider og udledning af næringsstoffer samt brugen af sundhedsskadelige kemikalier i det hele taget. Rio+10, som blev afholdt i Johannesburg satte rammen for Rådets arbejde med at forklare og konkretisere begreberne "Det Økologiske Råderum" og "Faktor 10". Især deltog Rådet i evaluerings- og kampagneområdet "bæredygtige produktions- og forbrugsmønstre".

Samlet kan perioden fra 1994-2002 karakteriseres som en glansperiode. Rådet fik en uafviselig plads i den offentlige miljødebat. Rådets engagement i økonomi/økologi-diskussionen bidrog til en kvalificering af bæredygtighedsdebatten, og prioriteringen var også at beskæftige sig med miljø- og bæredygtighed på EU-niveau. Organiseringen af modstanden mod Lomborg var beundringsværdig. Selvom den ikke umiddelbart bar frugt, var dens fremkomst (og oversættelse til engelsk) med til at demaskere det demagogiske forehavende. Rådet koncentrerede sig om bestemte fagområder:

- Energi og klima, med vægt på energibesparelser
- Transport – såvel ift. CO₂-udslip som luftforurening
- Landbrug - med et helhedssyn på næringsstoffer, vandmiljø, pesticider samt klimaeffekter
- Kemikaliers effekter på sundhed og miljø

Derudover blev der arbejdet tværgående med virkemidler til mere bæredygtig udvikling – med særlig vægt på økonomiske virkemidler som grønne skatteomlægninger. Rådet havde fundet sin plads i det danske NGO-landskab, og på flere af de nævnte områder var Rådet blevet den førende NGO – på nogle felter næsten alene på banen. F.eks. har Rådet siden 1998 været hovedansvarlig for, at der er kommet stærkt fokus på luftforurening, herunder med små partikler. Og Rådet er den førende danske NGO ift. grønne skatter.

På klimaområdet har Rådets repræsentant deltaget i samtlige globale topmøder (COP'erne) gennem 10 år, frem til 2014. Endelig er Rådet blandt de førende danske NGO'er ift. at indgå i det europæiske NGO-samarbejde, bl.a. om at påvirke EU-institutionerne – med en omfattende viden om EU's energi- og miljøpolitik.

Også organisatorisk og finansielt skete der en konsolidering. Det lykkedes gennem hele perioden at få Global Økologi på gaden. Og omfanget af publikationer fra Rådet var stort, ikke mindst på uddannelsesområdet. Alt var dog ikke idyl. Global Økologi kørte økonomisk fortsat på pumperne, foreningslivet havde en kedelig tendens til skrumpe til relativt få aktive og ellers en forsamling af passive abonnenter. De politiske budskaber kunne til tider næsten forsvinde i al den tekniske, administrative og pædagogiske strøm af ord og meldinger fra Rådet. Var DØR en miljøbevægelse eller på vej til at blive et firma eller en tænketank?

2003-Fremtidens miljø skabes i dag

Efter folketingsvalget den 20. november 2001 måtte SR-regeringen under Poul Nyrup Rasmussen med Svend Auken som miljø- og energiminister træde tilbage. VK-regeringen under Anders Fogh Rasmussen tog over med Hans Christian Schmidt i Miljøministeriet, og energi og klima blev gemt væk i et stort erhvervsministerium under Bendt Bendtsen (K).

Den Grønne Fond blev nedlagt i januar 2002 – men havde nået at bevilge penge for hele 2002. Det var en del af det voldsomme tilbageslag i miljøpolitikken, som satte ind med drastiske beskæringer på snart sagt alle felter indenfor Miljøministeriet, vedvarende energi, udvikling af økologisk landbrug samt miljøarbejdet i Trafikministeriet. Særlig drastisk blev der skåret i miljøbistanden til udviklingslandene og østlandene.

Som modforholdsregel gik Rådet straks i gang med at overveje, hvad mulighederne var for alligevel at videreføre arbejdet. Udover drastiske besparelser overvejede man at:

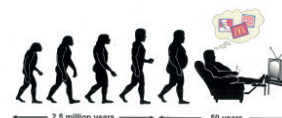
- gennemføre en kampagne for at indsamle fradragsberettigede gavebidrag,
- udarbejde et katalog over samarbejdsprojekter, der potentielt kan udføres med andre
- søge EU-midler til arbejdet med kemikaliepolitik sammen med ngo'er fra andre lande
- søge om øgede bevillinger fra Nævnet vedr. EU-oplysning
- afsøge "markedet" for øvrige fonde
- gøre frivilligt arbejde i Råd og Sekretariat mere attraktivt

Formanden Henning Schroll konstaterede på Rådets Generalforsamling i 2003, at man indtil videre var ved godt mod. Rådet havde ganske vist mistet sit offentlige tilskud fra 1. januar 2003, men havde fået lov at overføre 409.000 kr til 2003. Det havde været nødvendigt at skære kraftigt ned på sekretariatet, så det nu kun bestod af en sekretær og fire løstansatte, nemlig sekretariatslederen (som også var tidsbegrænset ansat) og tre projektmedarbejdere. Endvidere havde man opsagt lokalerne i Landgreven. Global Økologi havde på det tidspunkt 900 betalende abonnenter, og var dermed tæt på at kunne hvile økonomisk i sig selv. Men det betød, at alle årets medlemskontingenter gik til bladet.

Om Rådets fremtid sagde Schroll: "Det sekretariat, som overlever, vil få en anderledes funktion end tidligere, fordi en væsentlig del af arbejdet bliver rettet mod projekter, der skal understøttes med regnskab, kvalitetskontrol, administration mm. Foreningen må erkende, at sekretariatet ikke længere kan servicere medlemmerne med informationer om de nyeste tiltag på en række miljøpolitiske områder, og i den forstand udvikles der nogle nye spilleregler i foreningen. Det bliver nødvendigt at Rådet påtager sig mere indflydelse og udadvendt aktivitet. Der er ikke længere et sekretariat, der kan klæde rådsmedlemmer på med viden, så de er i stand til at argumentere i bestemte sager på fornuftig vis. Rådet selv må tage ansvar for at agere." Problemet var og er stadig, at bevillinger til gennemførelse af projekter er meget specifikke. I bedste fald omfatter de overheads til administration mm., men sjældent penge til politisk påvirkningsarbejde.

Det skulle vise sig, at disse smertefulde beskæringer og nøgterne betragtninger var nødvendige og til manges overraskelse hurtigt bar frugt. Flere forhold spillede ind. For det første havde Rådet gennem de foregående år opbygget et image som et fagligt velfunderet uafhængigt talerør for miljøets interesser, som kritisk og progressivt var på forkant med det nye, både hvad angår det rent teknisk/videnskabelige og det politiske. Rådet var interessant som samarbejdspartner for miljøprogressive personer og instanser både indenfor det offentlige og det private. For det andet havde Rådet spidskompetence indenfor nogle felter, der ellers ikke var overrendte: Kontakt til de europæiske græsrodder på miljøområdet, formidling af det miljøstof som er for kompliceret og langsigtet til at have bred folkelig appel, og mod til i et bæredygtighedsperspektiv at fastholde en grundlæggende kritik af selve det materielle grundlag – væksten og forbrugerismen, som samfundet bygger på. For det tredje var en god del af den kampgejst, der i sin tid havde ført til at Rådet blev stiftet, blevet revitaliseret. De typiske medlemmer af Rådet var på én gang saglige fagfolk og formidlere, og samtidig græsrodder.

I beretningen for perioden april 03- marts 2004 fastslog Christian Ege, der som sekretariatsleder nu også var blevet formand: "Vi har fastholdt de fokusområder, som vi har arbejdet med i en årrække – kemikalier, landbrug, energi, bæredygtigt byggeri, trafik og økonomiske virkemidler i miljøpolitikken. Vi arbejder fortsat primært på nationalt og europæisk niveau, og vi deltager aktivt i 92-gruppen, sammen med 19 andre danske miljø- og udviklingsorganisationer, samt i vores paraplyorganisation European Environment Bureau (EEB)." De vigtigste finansieringskilder for projekter havde været Nævnet for EU-oplysning og

Cykling, motion, miljø og sundhed

Rapport fra 2010

Nordisk Ministerråd, men der var også opnået støtte fra Friluftsrådet, Miljøstyrelsen, Københavns Kommune, EU-kommissionen og EEB.

Året efter (2004) skete der en afgørende forbedring af økonomien med en stor bevilling på energiområdet, som fra 2005 også kunne dække en del af driftsudgifterne. Dermed sluttede 2 år med smalhals. Bevillingen på 2 mio. kr om året, var givet til oplysnings- og debatskabende arbejde til fremme af energibesparelser, med vægt på varmebesparelser bl.a. med økonomiske virkemidler. Og der var udsigt til at bevillingen ville blive fornyet i en årrække. Medlemstallet var steget fra 907 til 1.073, og der var modtaget 2-300.000 kr fra fonde mv.

Det rakte til 12 offentlige møder og seminarer og 8 rapporter indenfor de fire kerneområder:

Kemikalier, hvor der udkom to rapporter om EU's reform på kemikalieområdet REACH, og et hæfte til folkeskolens ældste klasser "Bæredygtig udvikling – miljø, forbrug og livsstil" i 4.500 eksemplarer. **Energi og klima**, som på grund af den store bevilling blev et centralt arbejdsområde i de efterfølgende år, hvad enten det berørte bymiljø, grønne skattereformer, energiplanlægning eller deltagelse i FN's klimatopmøde COP 10. På **trafikområdet** havde DØR sammen med Hjerteforeningen, Skole og Samfund og Dansk Cyklistforbund udført et projekt, der mundede ud i en omfattende rapport og en konference om cykling, motion, sundhed og miljø. Indenfor **landbrug** var der blevet udgivet et Temahæfte om EU's pesticidpolitik, og med støtte fra Miljøstyrelsen et hæfte om Danmarks pesticidpolitik, som blev oversat til engelsk, spansk, polsk og russisk.

Som led i organisationens strategiske udvikling besluttede bestyrelsen i 2004 i overensstemmelse med tidens strømninger inden for ledelse et slogan: "Fremtidens miljø skabes i dag" og et "Mission statement":

"Vi trækker forbindelsen fra de globale miljøproblemer til de lokale miljøproblemer og deres løsning. Vi påser, at tekniske miljøløsninger kun kan indføres, hvis der er de nødvendige virkemidler til rådighed, herunder lovgivning og økonomiske virkemidler. Vi inddrager økonomiske vurderinger af miljøproblemer, men går imod den ensidige opfattelse af, at alt kan gøres op i penge, og at økonomi som fagområde er overordnet andre fagområder i vurderingen af miljøproblemer og deres løsning. Vi baserer os på dybtgående faglig dokumentation. Og kommunikerer på grundlag heraf til beslutningstagere og til pressen, til uddannelsessystemet især fra gymnasieniveau og opefter, samt via pressen til den interesserede offentlighed."

I 2009 modtog Rådet miljøprisen fra Åse og Ejnar Danielsens fond på 250.000 kr. Det blev besluttet, at pengene bl.a. skulle bruges på forbedring af arbejdsforholdene i sekretariatet, bl.a. de fysiske rammer og mulighederne for efteruddannelse.

I 2010 fik Rådet ny formand, da Christian Ege blev afløst af Bo Normander.

I 2011 fyldte Rådet 20 år. Det blev bl.a. fejret med en jubilæumskonference med prominente oplægsholdere fra ind- og udland, bl.a. professor Tim Jackson, UK. Desuden bragte Global Økologi indlæg fra tre af de hidtidige fire formænd, der var blevet bedt om dels at vurdere, hvad der var de vigtigste miljøproblemer i deres tid.

Jørgen Nørgård fremhævede arbejdet med miljøproblemerne fundamentale årsager, hvor Rådet fik internationale navne som Dennis Meadows (Grænser for Vækst), Herman Daly (Økologisk Økonomi) og Arne Næss (Dybdeøkologi) til at optræde ved store offentlige møder. Han nævnte nogle af miljøtruslens dybere men stadigvæk ret oversete årsager, som det generelle forbrug, arbejdsdeling, fødselstal og brugen af bruttonationalproduktet, BNP som mål for fremskridt. Nedsat arbejdstid er bedre for miljøet end øget BNP. Og det er bedre at *fordele* end at *skabe* arbejde.

Peder Agger tog udgangspunkt i det scoop det var, at Bert Bolin, daværende formand for FN's Klimapanel IPCC, bærede Rådet med at indlede dets konference i 1996 om de samfundsmæssige og kulturelle følger af den igangsatte klimaforandring. "Drivhuseffekten levner ingen gode grunde til at vente", sagde Bolin. I de efterfølgende fem år kunne der spores en vis lydhørhed i de politiske lag, men så kom de ti år med den borgerlige regering og tilbagegang eller march på stedet. "Toppen var den ideologiske for ikke at sige idiotiske overbygning, som skulle retfærdiggøre nedprioriteringen: Den pinagtigt forlængede diskussion, om hvorvidt klimaforandringen nu var menneskeskabt eller ej, og det lomborgske spin, om at det hele tiden ville være klogere at gøre noget andet, end lige netop noget ved klimaproblemet."

Christian Ege beskrev, hvordan Rådet fra 2003-10 "fortsatte arbejdet med de store spørgsmål om økonomisk vækst, bæredygtighed og klima. Vi bed os fast i spørgsmålet om virkemidler – vi når ikke en bæredygtig udvikling blot ved at ønske den, vi er nødt til at ændre virkemidlerne i samfundet – og her er det især de økonomiske der tonser." Han nævnte grøn skattereform og "mere teater og færre flyrejser" som eksempler – med det sidste menes satsning på fornyelser/forbrug, som ikke er ressourcetungt. Han nævnte også Rådets opmærksomhed på EU: "Hvor vi i 1980'erne ofte så EU som en trussel om at sænke niveauet i danske miljøkrav, virker EU i dag på mange måder som en løftestang. Men det går absolut ikke af sig selv." Derfor har det været vigtigt i stigende grad dels at alliere sig med andre ngo'er herhjemme og i udlandet, dels at satse på alliancer og dialog med erhvervslivet.

I anledning af jubilæet havde man bedt 11 af de med- og modspillere, som Rådet møder i det daglige, om at give et kærligt indspark til fremtidens miljøkampe. Hvad lå der så på fødselsdagsbordet? Landbruget håbede på konstruktive debatter, Rockwool så frem til fortsat aktivitet i det internationale NGO-netværk, Concito understregede betydningen af øget indsats på grøn oplysning og folkelig mobilisering. Dansk Byggeri håbede, at Rådet som hidtil vil evne at formidle det komplicerede og foranderlige stofområde, som potentialet for energibesparelser udgør. Miljømærkning Danmark håbede på fortsat indsats fra Rådet med diskussion og anvendelse af mærker for renere miljø. Dansk Cyklistforbund takkede for Rådets "forbilledlige indsats, ikke mindst når det gælder kampen for renere luft – for cyklister og andre." Grundfos roste Rådets villighed til at være sparringspartner, når det gælder udvikling af bæredygtighed. Miljøministeren (Karen Ellemann) hæftede sig ved Rådets rolle som vagthund og udtrykte ønske om, at det vil gå mere ind i de vanskelige dilemmaer som vindmøller/landskabet, miljøhåndtering i vores egen baghave og teknologiske løsninger på det øgede fødevarerbehov hos en globalt voksende befolkning. Danmarks Naturfredningsforening ønskede fortsat samarbejde om bæredygtig global udvikling, regulering af kemiske stoffer i EU, partikler i byluften, teknologi i staldene og lemfældig handel med CO₂-kvoter. Dansk Energi udtrykte respekt for en organisation "som hviler på grundlæggende demokratiske værdier, som søger indflydelse via dialog, men som også kan vise tænder." Endelig var der pakken fra 3F (tidl. SID). Den indeholde en tak for Rådets medvirken ved udvikling af bl.a. hæftet 'Grøn Pleje', som udkom i 50.000 eksemplarer.

Konsolideringen

De fire emneområder

Af årsberetningerne for årene 2003-2015 fremgår, at Rådet nu synes at have konsolideret sine emneområder: Energibesparelser & klima, trafik, landbrug og kemikalier, samt grønne skatteomlægninger. Folketingsvalget i september 2011 bragte en ny regering (under Helle Thorning) til magten, som prioriterede miljø og klima højere end den borgerlige regering gjorde. Det gjorde det muligt at komme længere med nogle af Rådets ønsker – men ikke alle som eksemplet med

den kuldsejlede trængselsring omkring København viste. Da der igen kom borgerlige regering efter folketingsvalget i juni 2015 blev store dele af miljø- og klimapolitikken på ny sat på pause eller i bagegear.

Energi og klima fortsatte med at være Rådets største arbejdsområde, hvilket bl.a. skyldes de store kontrakter man gennem årene har indgået med Energifonden, senest da denne i 2014 besluttede at yde Rådet et årligt tilskud på 3 mio. kr. pr. år i årene 2015 til og med 2020. "Bevillingen skal jf. kontrakten anvendes til projekter inden for hovedindsatsområderne: Energibesparelser i bygninger samt små og mellemstore virksomheder, indsatser på transportområdet og tværgående initiativer på energiområdet." Det har konsolideret Rådets økonomi – samtidig med at Rådet har opnået en række store projekter på de andre fagområder, især fra Velux-/Villum-fondene, se nedenfor.

Energifonds-pengene indebærer en fortsættelse af de foregående års mangfoldige aktiviteter, hvor man har rådgivet el-selskaber, større virksomheder og kommuner, WindMade som er en mærkningsordning for varer der har brugt vindenergi, bygningsrenovering med energispare- og energiproduktionsperspektiv, mm. Rådet har opnået en position på energiområdet, hvor det er den førende NGO på energispareområdet, herunder ift. energiforbrugende produkter/apparater - og blandt de førende inden for (fleksible) energisystemer, varmepumper m.v. Rådet er efterspurgt til at sidde i råd og nævn, holde foredrag og spille en katalytisk rolle ift. andre aktører, såvel i erhvervsliv som blandt andre ngo'er og offentlige myndigheder. Rådets medarbejdere repræsenterer både rådet selv og Forbrugerrådet Tænk i en lang række udvalg m.v.

På det mere politiske plan var man med en bevilling fra European Climate Foundation med til at gøde grunden for det danske EU-formandskab i 2012. Herom står der i årsberetningen fra 2011: "Først og fremmest har vi via kontakt til de danske forhandlere haft mulighed for at guide de europæiske ngo'er og give input til Europa-Parlamentets proces med vedtagelse af et ambitiøst forhandlingsgrundlag. Og vi har forsøgt at støtte det danske formandskab ved at gennemføre to konferencer i Berlin." Af andre emner nævnes energiforbedringer i sommerhuse, afregningsregler for solceller, grønne job, ecodesign og energimærkning. De efterfølgende år

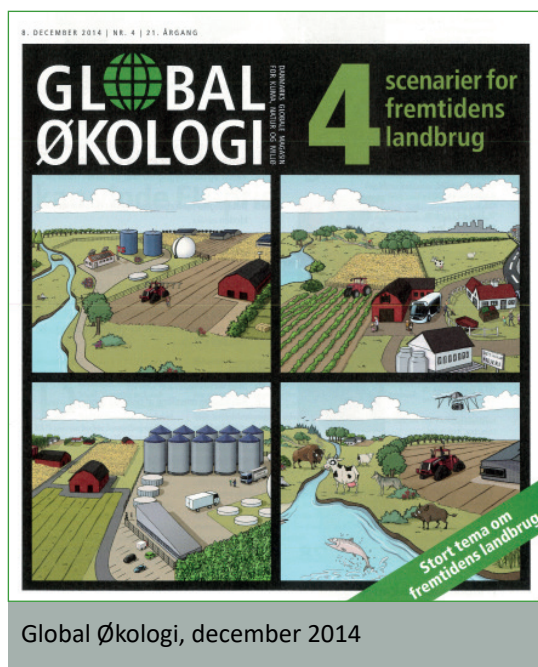
Det Økologiske Råd i den store klimademonstration i København i november 2015

har Rådet spillet en stor rolle i lobbyarbejdet for at få et stærkt energieffektivitetsdirektiv i EU. Det har arbejdet med at udvikle strategi for energibesparelser i små og mellemstore virksomheder og for udbredelse af varmepumper, både integreret i fjernvarmesystemer og som individuelle varmepumper uden for fjernvarmeområderne. Rådet har også arbejdet meget med mere bæredygtig biomasse, herunder biogas, på tværs af Rådets fagområder, idet biogas er et vigtigt middel til at sænke forureningen fra landbrug og samtidig en mulighed for at få vedvarende energi ind i tung transport og måske senere i skibe og fly. Endelig har Rådet arbejdet med krav til at minimere indholdet af farlige stoffer i den afgassede biomasse, når der også tilsættes organisk husholdningsaffald til biogasanlæggene – mhp. at den afgassede biomasse kan spredes på landbrugsjord som jordforbedringsmiddel.

På transportområdet engagerede Rådet sig i 2011-12 stærkt i debatten om trængselsringen i København – en kamp der som bekendt blev tabt. Da Trængselskommissionen blev nedsat fik Rådet et sæde. Rådet har også været involveret i praktiske forsøg med el-biler i fleksible flåder (delebiler) og med biogas til tunge renovationsvogne, samt oplysningsarbejde om elbiler i form af konferencer, et hæfte og talrige indlæg i pressen. Rådet har markeret sig stærkt i debatten på luft- og støjforureningsområdet fra vejtrafik, og fra lokomotiver, skibsfart, luftfart og brændefyring. Formidlingens gennemslag i offentligheden har været understøttet af, at Rådet har kunnet gennemføre konkrete demonstrative målinger af partikler, f.eks. i boligområder, på arbejdspladser og i passagervognene på dieseltog – ikke blot i Danmark, men også i en lang række andre lande. I projektet Flexibel Transportadfærd var det overordnede mål at reducere CO₂-udledningen fra privat transport bl.a. gennem holdningsbearbejdning af unge. Der blev gennemført fokusgruppe-interviews, surveys og spørgeskema-tests, samt gennemført kampanjer med bill boards, postkort og aktiviteter på sociale medier. I årene 2010-14 gennemførtes en del større og mindre projekter med støtte fra bl.a. Trafikstyrelsen, Energistyrelsen, EU og private fonde. Fra 2015 kom transportområdet ind under Rådets bevilling fra Energifonden. Det opnåede dermed samme sikkerhed for aktiviteterne frem til og med 2020.

Gennem næsten hele Rådets levetid har det som en af de eneste ngo'er i Danmark magtet at prioritere og udvikle kemikalieområdet. Der er hovedsageligt blevet arbejdet med udviklingen af EU's kemikaliepolitik, indeklimate i børneværelser, plastikforurening af vandmiljøet, og endelig projektet 'Mere reparation og mindre affald'.

Fra midten af 2011 blev området styrket af et stort treårigt projekt støttet af Velux Fonden. I starten var der to heltidsansatte i Rådet – senere én – og i samarbejde med forskere på DTU og RUC. Rygraden i projektet har været udarbejdelsen af undervisningsmateriale til gymnasiet, formidling via medierne og fagblade og samarbejde med andre især de europæiske ngo'er om EU og kemikalierreguleringen. Særlig har Rådet lagt vægt på at få belyst hormonforstyrrende stoffer, samvirkende effekter og brugen af nanoprodukter. Kemikaliepolitikken er stort set helt domineret af EU-regulering.

Børneværelsesprojektet, som er støttet af Realdania, gennemføres i samarbejde med Rådets energi- og luftforureningsområde. Her måles indeklima - temperatur, CO₂, fugt, partikler og kemikalier - i 17 børneværelser, et ellers overset indeklimaproblem. Arbejdet omkring plastikforurening af vandmiljøet støttes af Villum og Velux Fondene. Projektet laves i samarbejde med Plastic Change og Plastindustrien og skal dokumentere mængden af makro- og mikrop-last og formidle problemets omfang og mulighederne for at gøre noget ved det. Projektet om reparation støttes af Den Grønne Ildsjælepulje og sigter specielt mod elektronikaffald – mod at forlænge varernes levetid og undgå brug-og-smid-væk-kulturen. Også dette projekt udføres i samarbejde med en række andre organisationer.

På landbrugsområdet skal tre aktiviteter fremhæves. Det ene er Rådets arbejde med at opspore og indklage ulovlige tilladelser til etablering eller udvidelse af husdyrbrug på grund af manglende opfyldelse af lovens krav om anvendelse af den bedst tilgængelige teknologi (BAT). I perioden 2007-12 indklagede Rådet 477 sager for Miljøankenævnet og fik medhold i de 447. Flere sager er bortfaldet, fordi landmanden enten trak sin ansøgning eller frivilligt opfyldte Rådets krav. Efterhånden har kommunerne rettet ind på dette punkt. Det var en aktivitet, som gjorde Rådet upopulært i brede kredse i landbruget, men det har været en stor succes, som har medvirket til at hæve kvaliteten i kommunernes miljøgodkendelser – i dag er det sjældent nødvendigt at påklage afgørelser.

Rådet har deltaget i det store treårige projekt BERAS fra 2010-13, støttet af EU. Projektet sigtede på introduktionen af et ekstensivt lav-input landbrugskoncept i landene omkring Østersøen, for at mindske dennes belastning med næringsstoffer.

I 2012-16 har Rådets arbejde med landbrug været domineret af et stort projekt, Fremtidens Landbrug, som blev udført i et samarbejde med Københavns og Aarhus Universitet, også støttet af Velux-fondene. Rygraden i projektet var at udarbejde fire scenarier for en landbrugsudvikling ført frem til hhv. 2030 og 2050: Et miljø- og klimaoptimeret scenario, et hvor udviklingen var styret af by-land integration, et 'biobaseret samfund', hvor landbruget udover fødevarer leverer meget vedvarende energi og non-food råvarer, og endelig et hvor biodiversitet og naturbeskyttelse var prioriteret. Ud fra de opstillede scenarier er der så 'regnet bagud' for at vurdere, hvad der skulle til for at realisere dem – om det overhovedet er muligt, og hvis ja, da hvordan det ville kunne ske med størst muligt udbytte. Til projektet var knyttet en formidlingsdel, i form af et computerbaseret lærings- og rollespil til brug i de gymnasiale- og de landbrugsorienterede uddannelser. Det vandt "The 2014 CAP Communication Award" som årets bedste eksempel på formidling om landbrugspolitik i EU.

Medlemstallet

Medlemstallet, som steg svagt frem til omkring 2010 har siden været svagt dalende. I 2011 rapporteredes det at have "svinget omkring 1050 de seneste år". Kontingentet fra hhv. kollektive og individuelle medlemmer blev angivet til hhv. 64.000 og 275.000kr, hvilket dog kun udgør en brøkdel af den samlede omsætning. I 2012 nåede antallet af kollektive medlemmer 28, heraf enkelte store virksomheder. I starten af 2016 angives medlemstallet til 844 – medlemstallet er således faldet i gennemsnit 5% om året over de fire år.

Arbejdsgrupperne har fungeret meget forskelligt. Trafikgruppen har været aktiv og stabil i mange år. Kemikaliegruppen fungerede i nogle år, men faldt så fra hinanden. I 2011 blev den genstartet, men holdt ikke længe. Energigruppen har holdt møder on-and-off gennem en årrække, men ofte med lange pauser. På landbrugsområdet er der en lille gruppe frivillige, som gennem en årrække har ydet en stor indsats i form af støtte til sekretariatets faglige arbejde. Herudover er der på alle fagområder et bredt netværk, som yder ekspertbistand ad hoc.

Det er snarere reglen end undtagelsen, at miljøorganisationer har mærket vigende tilgang af medlemmer. Måske er det en del af tidsånden. Men det kan heller ikke afvises, at Rådets stadig mere professionelle og projektorgerede arbejdsprofil udgør en del af forklaringen på, hvorfor individuelle medlemmer har fået sværere ved at se sig som medlemmer af Det Økologiske Råd. Men det betyder ikke, at Rådet opererer i et tomrum – det bakkes op af et stort netværk, som bidrager på meget forskellig vis.

I 2015 foranstaltede Rådet en medlemsundersøgelse, blandt de medlemmer man havde e-mail adresser på. 20,5 % af samtlige deltog. Man vidste i forvejen, at hovedparten er bosiddende i Hovedstadsområdet (55%) herudover især på Sjælland og det østlige Jylland. Medlemmerne er meget loyale, idet 74% har været med i over 5 år. Som i andre lignende organisationer er det hyppigste medlem en mand over 60. Men denne skævhed er dog ikke mere udtalt her end mange andre lignende steder.

Bæredygtig udvikling og grøn omstilling står centralt for de fleste medlemmer, som i øvrigt ser kampen for en mere miljøvenlig anvendelse af landbrugsstøtten, et forbud mod hormonforstyrrende stoffer i produkter og en udvidelse i brugen af grønne afgifter, samt hensyn til holdbarhed og energiforbrug, som emner Rådet fremadrettet bør gå mere ind i.

Kommunikation

I 2011 undergik kommunikationsarbejdet en del ændringer. Det blev opprioriteret og en kommunikationsplan blev udarbejdet: Det grafiske udtryk blev strømlinet, målgruppeovervejelser præciseret, markedsføring forbedret, mediekontaktettet udbygget, en netversion af Global Økologi oprettet. DØR's fremtræden på de sociale medier blev forbedret, ligesom profileringen i specielle medier og lokale medier blev søgt forstærket.

Årsberetningerne fra 2013, -14 og -15 gør en del ud af at beskrive implementeringen af kommunikationsstrategien. Pressemeddelelser er et fast element i den løbende kommunikation. Nyhedsbreve udsendes månedligt og efter behov. Hjemmesiden, Facebook og Twitter er i sving, og frekvensen af brugere registreres. Antallet af gange hvor Infomedia har registreret omtale af Rådet har været stigende og var i 2015 nået op på 1.486. Det samme gælder alle de øvrige kanaler, i perioden 2014-2015. Det drejer sig om hjemmesiden med 80.000 besøg, Facebook 5.000, Twitter 2.000, nyhedsbrevet 1.500 og LinkedIn med 750.

I 2014 måtte Rådet flytte – efter 12 år i det hyggelige men også trange gamle baghus på Blegdamsvej 4. Det skulle totalrenoveres, og alle lejere blev sagt op. I stedet rykkede DØR ind i Kompagnistræde 22 i nogle dyrere men også velindrettede og lidt større lokaler. Og da Bo Normander med udgangen af 2014 trak sig som formand, fik Rådet også en ny formand. Det blev cand.tech.soc. Tue Damsø, der har fungeret som formand siden medio 15.

Fotos: Det Økologiske Råd deltog med en stand på Økologiens dag i Odder i august 2015

Efterskrift

Årsberetningen fra 2015 slutter med et lille afsnit, hvor der under overskriften ”Perspektiver for det kommende år” står: ”Vi har som nævnt sikkerhed for finansiering af vores arbejde med energi og transport via Energifonden frem til og med 2020. Derimod er både kemikalie- og landbrugsområderne pt. afhængige af mere kortvarige projekter, som desuden er meget output-baserede, med ringe frihedsgrader til generelt at følge udviklingen på disse områder samt søge at påvirke denne i en mere bæredygtig retning, i samspil med andre aktører. Som miljøorganisation har vi brug for midler hertil – parallelt med at vi laver mere outputbaserede projekter, som vi også gerne vil lave, og som hele tiden ajourfører vores ekspertise indenfor vores arbejdsfelter. Vi er derfor i en proces, hvor vi på landbrugs- og kemikalieområdet søger at finde andre typer fonde end hidtil.”

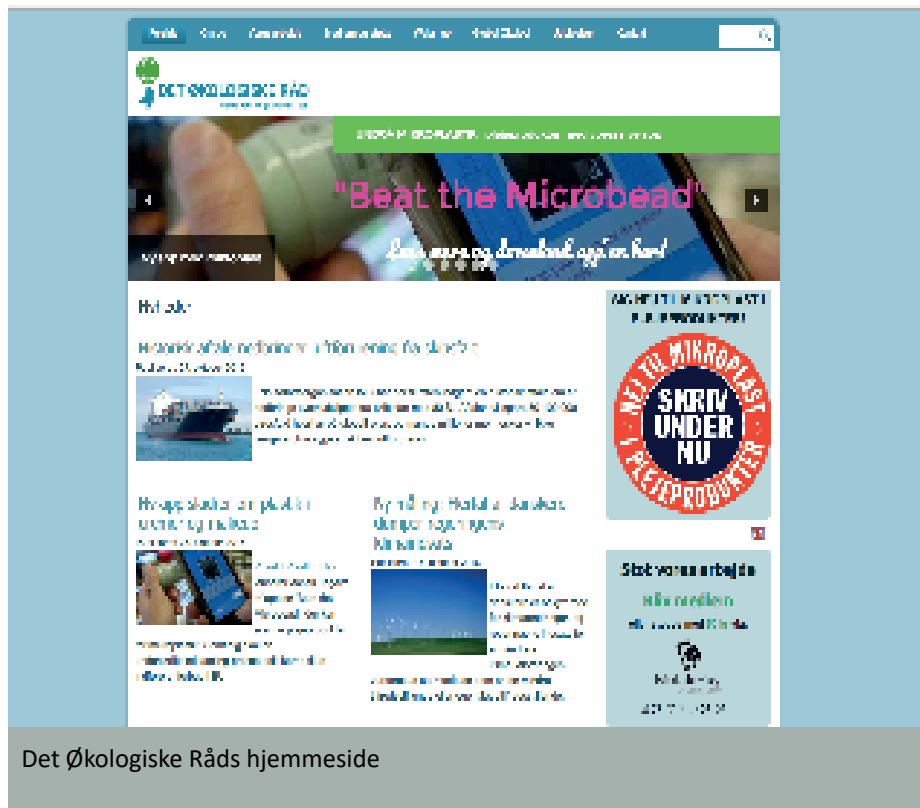
Som afslutning på denne historiske gennemgang kan vi kaste blikket på organisationens formålsbestemmelse. I pressemeddelelsen fra 1991 hed det, at Rådet skal være vagthund og skabe debat, sikre en alsidig belysning og foreslå helhedsløsninger, der tager hensyn til bæredygtig udvikling, social retfærdighed og menneskelig trivsel, og miljøspørgsmålene skal integreres med de økonomiske spørgsmål. Vi kan endvidere inddrage evalueringen fra 1996, hvor det konkluderedes, at rådet fuldt ud levede op til sin målsætning om højt fagligt niveau omend tværfagligheden havde det med at hælde til den naturvidenskabelige side, og kommunikationen hovedsageligt var rettet mod samfundets opinionsdannere og ikke var tilstrækkeligt udadvendt.

Det kan konstateres at Rådet stadig bredt lever op til sit formål, selv om der naturligt nok er sket en udvikling. Rådet står stærkest indenfor disciplinerne teknik, naturvidenskab og samfundsvidenskab. Der er i dag mindre plads til den humanistiske side, selv om DØR dog netop i 2016 har samlet de 4 vigtigste religiøse samfund i Danmark til en debat om klima.

Rådet har også gennemslagskraft, selv om man naturligvis kun kan ønske, at evnen til at slå igennem bliver endnu større. Nogle indsatser retter sig især mod beslutningstagere, andre som luftforureningsmålinger og indsatser omkring brugen af hormonforstyrrende stoffer og risici for gravide og børn sigter langt mere bredt. Der er i høj grad brug for begge dele for beslutningstagere påvirkes også af folkelig bevidsthed og engagement.

Forstår Rådet at forny sig? Der er i hvert fald en ret fin aldersspredning i sekretariatet. Derimod i medlemsskaren er der overvægt af de ældre årgange. Vi har ikke knækket koden: hvordan får vi de unge til at melde sig ind i en forening som vores i større tal – også et problem som vi deler med mange ngo'er.

I 25-året kan vi med glæde konstatere, at Rådet har skabt sig en ret enestående niche. Det samarbejder med arme og ben med andre ngo'er, myndigheder, erhvervsorganisationer og faglige organisationer, og det gælder både nationalt og internationalt. Derved hjælper Rådet samfundet med at holde sig i gang og ajour, med hvad der sker på miljøområdet, og med at komme på sporet af bæredygtig udvikling. Alt dette gør Rådet til et ofte brugt talerør for miljøet og en troværdig samarbejdspartner for myndigheder og erhverv, og for fonde til en egnet projektmanager. Det forudsætter dog en professionalisering, der kan true medlemsaktiviteterne og medlemsrekrutteringen. Bliver man for meget af det ene går det ud over det andet. Vagthund eller skødehund? Tænk tank eller ngo? Sekretariat eller forening?

Det Økologiske Råds hjemmeside

I 2012 fik Det Økologiske Råd dette nye logo, dog stærkt inspireret af det oprindelige.

Noter

- 1 Christian Ege Jørgensen
- 2 Jørgen Sten Nørgaard og Uffe Geertsen
- 3 Pressemeddelelse fra Rådet 1./5./1991
- 4 Hans Pedersen: Døren til debatten. Den Grønne Hat – visioner for år 2020. Det Økologiske Råd 2001
- 5 Nuværende 3F
- 6 Nedergaard mfl.: EVA's årsrapport '90.
- 7 Rådet havde i samarbejde med Politiken afholdt et møde den 22/2/92 om Daly og Cobbs bog "Det fælles bedste". Da flere end de 300 deltagere måtte gå forgæves udgav Rådet efterfølgende indlæggene fra mødet med titlen "Økologisk Økonomi – rapport fra et debatmøde i "Huset", København. Rapport 3.
- 8 GATT var forløberen for den nuværende verdenshandelsorganisation WTO
- 9 Det nuværende EU hed EF frem til 1. november 1993, da Maastricht-traktaten trådte i kraft
- 10 CASA: Center for Alternativ Samfundsanalyse er en slags alternativt konsulentfirma med en social og miljømæssig profil
- 11 Referat fra første ordinære generalforsamling. Nyhedsbrev/1
- 12 Københavns forskerpark Symbion, Fruebjergvej 3, Kbh-Ø, er et kontorhotel for forskere, iværksættere mv.
- 13 Rådet var flyttet fra CASA, se nedenfor
- 14 100 kr for studerende, pensionister og arbejdsløse
- 15 Referat fra det 8. Møde i Rådet 9/12/92
- 16 Et kampagnesekretariat nedsat af Miljøministeriet
- 17 Nyhedsbrev/7 s.8.
- 18 Det var ikke første gang, der forsøgtes kontakt mellem Rådet og staten. I 90 havde der været forsøg på, at få daværende miljøminister Lone Dybkær til at lave et officielt økologisk råd. Og på generalforsamlingen i 92 nævnte formanden at der havde været kontakt til folketingsmand Ole Løvig Simonsen fra Soc.Dem., som havde været inde på at danne et økologisk råd i stil med Teknologinævnet. Nyhedsbrev/1
- 19 Brev til Det Økologisk Råd fra Den Grønne Fond 29/8/94.
- 20 Medlemskartotek 17-10-1995
- 21 I lov nr. 295 af 27. april 1994 om Den Grønne Fond står i paragraf 1, at dens "formål er at støtte initiativer, som har til formål at engagere befolkningen i at fremme en miljøvenlig og økologisk, herunder byøkologisk udvikling." I den tilhørende bekendtgørelse peges specifikt på nyskabende eller tværgående initiativer, der sigter mod nedbringelse af ressourceforbruget og forbedring af natur og miljø. Endvidere peges på samarbejde med miljøorganisationer i andre lande, aktiviteter der indebærer en ændring af forbrugsmønstret, initiativer til oplysning, uddannelse og erfaringsudveksling samt dannelse af netværk. Rådet passede perfekt ind i fondens formålsbeskrivelse.
- 22 49. Møde i Rådet 9/12/96.
- 23 Økovandspejlet var et videns- og formidlingscenter om vand og landbrug, der også blev støttet af Den Grønne Fond.
- 24 Evalueringen af Rådet var betalt af DGF og udførtes af tre kandidater fra RUC's kommunikationsuddannelse under rådgivning af professor Arne Thing Mortensen.
- 25 "Aktivitetsoversigt 1995-1996" Udateret internt notat.

- 26 Gregers Andersen: Grænseløshedens kultur. Informations Forlag 2016
- 27 Lomborg, B.: Klagen om kloden. Kronik i Politiken 12/1/98
- 28 Jesper Jespersen "Lomborgs journalistiske metode" i "Fremtidens pris – talmagi i miljøpolitikken. Mellemløseligt Samvirke og Det Økologiske Råd. 1999
- 29 Den forskellige stavemåde skyldes, at Lomborg brugte amerikansk, mens DØR brugte britisk engelsk
- 30 Knud Vilby: Usikker statistik og voksende fattigdom. I "Fremtidens Pris"
- 31 Alex Dubgaard: Bæredygtighed og forsigtighedsprincippet. Fra Fremtidens Pris, 1999.
- 32 Kaj Jørgensen: Transport og miljø – Cost-Benedict som overdommer. Fremtidens Pris.
- 33 I starten, bl.a. i "Verdens sande tilstand", gengav Lomborg nogle af klimaskeptikernes argumenter, men det holdt han hurtigt op med.
- 34 Global Økologi Nr.5, 8. årgang, november 2001
- 35 Faktor 10 er et internationalt begreb. Hermed menes, at det er muligt at forøge effektiviteten i ressourceudnyttelsen med en faktor 10 ift. i dag, herunder ved energibesparelser og genanvendelse
- 36 Ege and Christiansen (eds.)2002: Sceptical Questions and Sustainable Answers. The Danish Ecological Council
- 37 Formandens beretning 2002
- 38 fremgik af formandens beretning ved generalforsamlingen i april 2003
- 39 Global Økologi Nr.3, årg.18"
- 40 Hvor bl.a. også den senere statsminister Helle Thorning Schmidt sad med i politikerpanelet.
- 41 årsberetning 2015-2016
- 42 Ny Dansk NGO stiftet i 2014
- 43 Årsberetning 2011
- 44 Han skulle på et års ophold i Grønland med sin familie

Publikationer fra Det Økologiske Råd

Kan downloades gratis på www.shop.ecocouncil.dk

SAMMENFATNING

VEDVARENDE ENERGI I
BYGNINGSRELEMENTETS
ENERGIRAMMER

Energi: *Vedvarende Energi i Bygningsreglementets Energirammer, 2016*

Projektrapport for pilotprojekt
'Frisk luft og mindre kemi på børneværelset'

Med støtte fra *Realkemier*

Kemikalier: *Frisk Luft og Mindre Kemi på Børneværelset, 2016*

OPLÆG TIL
DEBAT

JANUAR
2016

På vej mod et
bæredygtigt landbrug

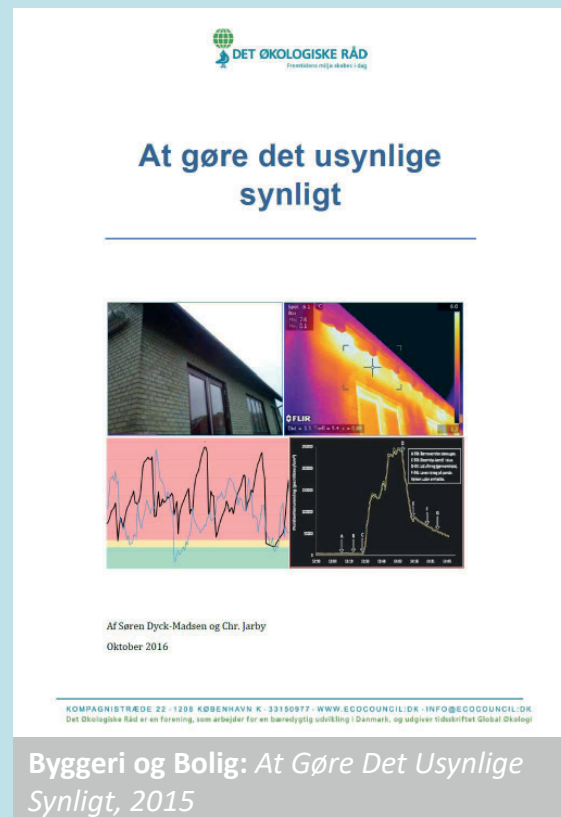
Landbrug: *På Ved Mod et Bæredygtigt Landbrug, 2016*

BIOGAS

LETTERE KLIMABELASTNING
FRÅTUNG TRANSPORT –
HVORDAN?

Trafik og Luft: *Biogas, 2015*

Miljøets stemme og vagthund

Det Økologiske Råds historie 1991-2016

I anledning af rådets 25-års jubilæum har Peder Agger, prof. emer. og tidligere formand for Det Økologiske Råd skrevet denne historie om Det Økologiske Råd. Den viser rådets udvikling fra en lille organisation kun baseret på frivillige til en organisation med store gennemslagskraft, både i offentligheden og de utrolig mange steder, hvor rådet optræder – i udvalg, i dialog med politikere og erhvervsorganisationer og i tæt samspil med de andre klima- og miljø-NGOer. Det gælder både i Danmark og på europæisk plan. Rådet er blandt de førende danske organisationer, når det gælder felter som energibesparelser, luftforurening, skadelige kemikalier samt transportens og landbrugets klima- og miljøeffekter, samt i det hele taget når det gælder EU-lovgivning på klima-, energi- og miljøområdet.

Rådet har med de relativt begrænsede midler det har til rådighed opnået bemærkelsesværdige resultater og har fået sat vigtige emner på den politiske dagsorden, f.eks. partikelforurening fra køretøjer og brændefyring. Rådet fik med en meget grundig indsats i form af klager over kommunale afgørelser rettet op på en sjusket lovgivning om godkendelser af husdyrbrugs forurening. Og rådet fastholder emner som energibesparelser og grønne skatteomlægninger på dagsordenen, også når de politiske vinde blæser den modsatte vej.